

”VITSARI ON IHAN SELVÄSTI VITSAUSTEN KYLÄ”
KANSANETYMOLOGISIA TULKINTOJA KOKKOLAN PAIKANNIMISTÄ

Suomen kielen
kandidaatintutkielma
Oulun yliopisto
14.1.2022

Juulia Tuikka

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
1.1. Tutkielman aihe ja tutkimuskysymykset	1
1.2. Kokkola kielialueena	2
1.3. Aiempi tutkimus	3
2. TEOREETTINEN TAUSTA	5
2.1. Onomastiikka	5
2.2. Nimistön etymologinen tutkimus	6
2.3. Sosio-onomastiikka, kansanlingvistiikka ja kansanonomastiikka	7
3. TUTKIELMAN AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄT	9
3.1. Aineisto	9
3.2. Menetelmät	10
4. ANALYYSI	12
4.1. <i>Kokkola</i>	14
4.2. <i>Kälviä</i>	16
4.3. <i>Lohtaja</i>	18
4.4. <i>Ullava</i>	21
4.5. <i>Kallinen</i>	23
4.6. <i>Kaustari</i>	25
4.7. <i>Tankar</i>	27
4.8. <i>Vitsari</i>	30
4.9. Yhteenveto	32
5. PÄÄTÄNTÖ	34
LÄHTEET	36
LIITE	

1. JOHDANTO

1.1. Tutkielman aihe ja tutkimuskysymykset

Tutkin kandidaatintutkielmassani ihmisten käsityksiä Kokkolan seudun paikannimien alkuperästä. Tarkoitukseni on selvittää, minkälaisia kansanetymologisia tulkintoja nykyihmiset tekevät opaakeista eli läpinäkymättömistä paikannimistä. Kansanetymologioilla tarkoitetaan kansanomaisia tulkintoja ja selityksiä nimille, jotka vaikuttavat oudoilta leksikaalisen läpinäkymättömyyden, nimeämisen syyn hämärtyminen tai nimessä tapahtuneen muutoksen vuoksi (Ainiala, Saarelma & Sjöblom 2008: 35).

Tutkin myös sitä, poikkeavatko kansanetymologiat tieteellisesti uskottavista selityksistä eli tutkijoiden muodostamista paikannimien etymologioista. Ensisijaisena tutkimuskohteenani on maallikot eli ei-lingvistit, mutta informanttien joukossa on myös muutama kielitieteellisen koulutuksen saanut vastaaja. Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Miten vastaajat selittävät Kokkolan paikannimien syntyä, ja mihin nämä selitykset perustuvat?
2. Eroavatko informanttien selitykset paikannimien tutkituista etymologioista?

Ensimmäinen kysymys on päätutkimuskysymykseni. Otan tutkimukseeni mukaan useita aineistoesimerkkejä, joita lähdän analysoimaan tarkemmin. Esimerkkien avulla pyrin tuomaan esille tapoja, joilla vastaajat useimmiten selittävät paikannimien alkuperää. Tutkin informanttien vastauksista sitä, perustuvatko ne esimerkiksi sana-assosiaatioihin, henkilönnimiin, ruotsin kieleen vai johonkin muuhun (tarkemmin luvussa 4). Kun olen analysoinut vastauksia tarkemmin, pyrin myös selvittämään, eroavatko nimistöntutkijoiden ja ei-lingvistien selitykset toisistaan.

Paikannimiä on tutkittu paljon viimeisten vuosikymmenien aikana, mutta varsinaiset kansanetymologiat ovat jääneet vähemmälle huomiolle. Koen kuitenkin, että myös ei-lingvistien tulkintoja paikannimistä on hyödyllistä tutkia. Maallikkojen selityksiin voi liittyä esimerkiksi sellaista muistitietoa, jota nimistöntutkijalla ei välttämättä ole. Omassa tutkimuksessanikin esiintyy paikannimiä, joiden alkuperästä ei voida olla täysin

varmoja. Tällöin myös kansanetymologiat voivat tarjota arvokasta tietoa nimen todellisen alkuperän selvittämiseksi.

1.2. Kokkola kielialueena

Kokkola on vuonna 1620 perustettu kaupunki Keski-Pohjanmaan maakunnassa, Pohjanlahden rannikolla. Asukkaita kunnassa on lähes 48 000. (Kokkolan kaupungin kotisivut.) Kokkola kuuluu Suomen kaksikielisten kuntien joukkoon. *Kuntaliitto*-sivuston mukaan kaksikielisten kuntien kriteerinä on, että alueen vähemmistökieliseen ryhmään kuuluu vähintään 8 prosenttia asukkaista tai yhteensä 3 000 asukasta. Kokkolassa kielenemmistönä ovat suomenkieliset, kun taas ruotsinkielisten osuus jää hieman alle 13 prosenttiin (Kuntaliitto; Kokkolan kaupungin kotisivut).

Pohjanmaan asutushistoriaa tarkasteltaessa voidaan todeta alueen asuttamisen tapahtuneen suhteellisen myöhään. Rannikkoalueet toimivat pitkään sisämaan asukkaiden retkeily- ja nautinta-alueina. Nämä retkeilijät jättivät jälkensä myös Kokkolan seudun nimistöön aina purojen nimistä saarien ja kylien nimiin saakka. Monien Kokkolan vanhimpien kylien, kuten *Ristirannan*, *Närvilän* ja *Linnusperän*, nimet ovatkin suomalaisperäisiä. (Mickwitz & Möller 1984: 5.) Virrankoski (1997: 19) kertoo, että monet suomenkieliset kylännimet ovat alkuaan olleet luonnonpaikkojen nimiä.

Ruotsalaisen väestön muuton Pohjanmaalle oletetaan tapahtuneen Ruotsin vallanpitäjien määrätietoisen asutuspolitiikan mukaisesti. Etenkin 1200-luvun keskivaiheilla Hämeeseen tehty toinen ristiretki on toiminut edellytyksenä tilanteelle, jossa Suomi joutui tiukasti ruotsalaisen vaikutusvallan piiriin. (Mickwitz & Möller 1984: 5.) Kokkolan lähi-kuntiin Pedersöreen ja Kruunupyyhyn näyttää kasvaneen jo keskiajalla vahva ruotsinkielinen väestö. 1300-luvulla tämä ruotsinkielinen väestö levittäytyi yhä pohjoisemmaksi Kokkolaan, jolloin seutu sai ruotsinkielisen nimen *Karlaby*. (Virrankoski 1997: 21.)

Virrankosken (1997: 22) mukaan Kokkolassa on ollut vahva suomalaisväestö jo ennen ruotsalaisten saapumista. Tästä osoituksena ovat Kokkolan rantamaan vanhat suomenkieliset kylännimet. Ruotsin kieli pääsi voitolle mahdollisesti vasta kaupungin

perustamisen aikoihin 1620-luvulla. Kuitenkin vielä 1600-luvulla joka toisella Kokkolan seudun taloista oli suomenkielinen nimi tai rinnakkaisnimi. Kokkolan pohjoispuolella, kuten Kälviällä ja Lohtajalla, ruotsalaiset jäivät kuitenkin pieneksi vähemmistöksi, joka sulautui melko pian suomalaisiin. (Virrankoski 1997: 22.)

Häkkisen (1997: 49) mukaan nimeämisen arvoisille paikoille antaa tavallisesti nimen ensimmäinen asukas tai käyttäjä, joten Suomessakin tällainen nimeäjä on monissa tapauksissa voinut olla ruotsinkielinen. Näin ollen ruotsalaisperäisiä paikannimiä on myös suomenkielisillä seuduilla. Ottaen huomioon Ruotsin vallan ajan ja Kokkolan sijainnin länsirannikolla ei ole tavatonta, että myös Kokkolassa monet paikannimet ovat yhdistettyinä ruotsin kieleen.

1.3. Aiempi tutkimus

Nimistön kansanetymologisista tulkinnoista on tehty Suomessa muutamia opinnäytteitä. Jenni Rimpeläisen (2011: 3–4) mukaan maallikoiden tulkintoja paikannimistön synnystä ei ole aiemmin juuri arvostettu, ja tämänkaltaisen tutkimuksen näkökulma on kielentutkimuksen puolella melko uusi. Rimpeläinen on omassa pro gradu -tutkielmaansa tutkinut varkautelelaisten selityksiä kaupunkinsa ja lähikuntiansa paikannimistä. Työni kanssa samantapaista tutkimusta on tehty Varkauden seudun lisäksi myös Kuopion (Taskinen 2021), Oulun (Rajaniemi 2018; 2020), Imatran Tainionkosken (Tella 2016) sekä karjalaisen Uutjärven kylän (Moshnikov 2012) paikannimistöstä.

Tutkimuskysymykseni olen muodostanut edellä mainittuja tutkimuksia mukailen. Rimpeläinen (2011) on pro gradu -työssään tutkinut, millä tavoin maallikot selittävät paikannimien syntyä, ja mihin maallikoiden nimitulkinnat perustuvat. Tella (2016) puolestaan on tutkinut, minkälaisia sanoja tai nimiä maallikot arvelevat paikannimien sisältävän ja millaisia merkityksiä nämä antavat läpinäkymättömille nimille. Lisäksi hän on kiinnittänyt huomiota siihen, poikkeavatko maallikoiden selitykset paikannimien tutkituista etymologioista. Rajaniemi (2020) lähestyy tutkimusaihettaan tarkastelemalla kansanetymologioiden lisäksi sitä, kuinka paljon informanteilla on paikannimien alkuperän tutkimukseen perustuvaa tietoa. Myös Taskinen (2021) tutkii läpinäkymättömiin

paikannimiin liitettyjä mielikuvia ja kansanetymologioita sekä vertailee niitä tutkijoiden muodostamiin etymologioihin.

Rimpeläisen (2011: 163) tutkimustuloksista käy ilmi, että maallikoiden kansanetymologiset nimitulkinnat ovat usein hyvin samantapaisia kuin todelliset nimeämisperusteet. Myös Tella (2016: 73) toteaa, että hänen tutkimukseensa osallistuneiden informanttien selitykset paikannimien alkuperästä ovat melko samanlaisia kuin nimistöntutkijoiden. Samankaltaisia tuloksia ovat saaneet tutkimuksissaan myös Rajaniemi (2020) ja Taskinen (2021). Kaikissa edellä mainituissa tutkimuksissa on todettu, että maallikot selittävät paikannimien alkuperää useimmiten sana-assosiaatioiden kautta (Rimpeläinen 2011: 164; Tella 2016: 73; Rajaniemi 2020: 100; Taskinen 2021: 28). Paikannimiä on selitetty usein myös henkilönnimien pohjalta (Rimpeläinen 2011: 159; Tella 2016: 67).

Vaikka ei-lingvistien ja tutkijoiden selitystavoissa on paikannimien kohdalla paljon yhtäläisyyksiä, on niissä myös eroja. Rajaniemen (2020: 98) mukaan maallikoiden ja nimistöntutkijoiden nimitulkintojen erot johtuvat siitä, että ei-kielitieteilijät eivät välttämättä kykene pitämään erillään puhetta kielestä ja puhetta muusta todellisuudesta tai konkreettisesta ympäristöstä. Usein maallikoilla ei ole myöskään käsitystä siitä, minkä ikäisiä paikannimet voivat olla. Nimen sisältöön saatetaan etsiä vastauksia jopa nyky päivästä. (Rimpeläinen 2011: 164.) Paikannimeä voidaan selittää esimerkiksi paikan nykyisen käytön pohjalta, millä ei välttämättä ole mitään tekemistä itse paikannimen kanssa (Rajaniemi 2020: 98).

Rimpeläisen (2011: 3) tavoin pidän omaa tutkielmaani merkityksellisenä, sillä se tarjoaa tietoa siitä, miten ei-kielitieteilijät analysoivat paikannimistöä. Kokkolan paikannimistön kansanetymologioista ei tiettävästi ole aiemmin tehty tutkimusta, joten tutkielmani täyttää siten yhden aukon tässä tutkimuskentässä. Lisäksi Kokkolan kaksikielisyys tarjoaa mielenkiintoisen näkökulman aiheeseen. Se, miten paikkakunnan kaksikielisyys näkyy kansanetymologioissa, erottaakin omaa tutkimustani aiemmista tutkielmista.

2. TEOREETTINEN TAUSTA

2.1. Onomastiikka

Tutkimukseni edustaa onomastiikkaa eli nimistöntutkimusta. Nimistöntutkimus on varsin nuori kielitieteen ala, jossa tutkitaan erisnimiä. Erisnimillä viitataan nimiin, joilla on vain yksi ulkomaailman tarkoite eli *referentti*. Näin ollen kaikki erisnimet ovat yksiviitteisiä. (Ainiala ym. 2008: 12–14.) Vaikka ala onkin profiloitunut kauan sitten kielitieteelliseksi alaksi, kytkeytyy se vahvasti myös lukuisiin muihin tieteenaloihin. Nimet ovat kulttuuria, ja ne kantavat arvokasta tietoa niin kieliyhteisöstä, elinympäristöstämme kuin historiastakin. Sanojen historia ja levinneisyys voi tarjota hyödyllisiä näkökulmia muun muassa historian tutkijoille, maantieteilijöille sekä arkeologeille. (Ainiala ym. 2008: 14–15.)

Pääasiassa nimistöntutkimuksessa on keskitytty kahteen tutkimuskohteeseen: paikannimiin eli *toponymeihin* sekä henkilönnimiin eli *antroponymeihin* (Ainiala ym. 2008: 23). Tässä tutkimuksessa otan tarkastelun kohteeksi *toponymian* eli paikannimistön. Kiviniemen (1990: 11) mukaan paikannimet ovat usein hyvin vanhaa puhetta paikoista. Useat paikannimet elävät jopa tuhansia vuosia, mikä johtaa siihen, että ajan kuluessa nimen tarkoite tai sen perustana ollut kieli on voinut hävitä. Tämän seurauksena nimistössämme on nykyäänkin paikannimiä, joiden merkitys jää useille ihmisille epäselväksi. Nimet voidaan jakaa karkeasti kahteen ryhmään: läpinäkyviin eli *transparentteihin* nimiin ja läpinäkymättömiin eli *opaakkeihin* nimiin. Suuri osa transparenteista paikannimistä sisältää aineksia, jotka voidaan tunnistaa kielen sanoiksi. Usein tällaisilla nimillä on *homonymi* eli appellatiivinen, ulkoasultaan samanlainen vastine. (Ainiala ym. 2008: 33.) Opaakkien paikannimien merkitys on yleensä transparenteja nimiä hämärämpi, ja tämä voi johtua esimerkiksi paikannimien iästä (Kiviniemi 1990: 11).

Kiviniemen (1990: 13) mukaan paikannimien läpinäkyvyys perustuu kuitenkin pohjimmiltaan yksilön intuitiiviseen tietoon kielestä sekä yleiseen tietämykseen maailmasta ja paikannimistöstä. Jonkin paikannimen alkuperäinen merkitys saattaa siis olla toiselle täysin selkeä, kun taas toinen ei välttämättä näe nimen kirjoitusasussa minkäänlaisia itselleen tuttuja merkityksiä. On kuitenkin muistettava, että opaakkien nimien tulkinnessa

saatetaan usein tarvita paljon sellaista tyologista tietoutta, jota ihmisellä ei luonnostaan ole (Kiviniemi 1990: 13).

2.2. Nimistön etymologinen tutkimus

Ainialan (1997: 13) mukaan paikannimistön tutkimuksessa on vaikuttanut kauan aikaa kaksi päätutkimussuuntausta. Toisessa on ollut tärkeää kuvata nimityologioita ja nimisysteemejä, kun taas toisessa on tehty myös nimien etymologiointia ja alkuperän selvittelyä. Tällaista etymologista eli nimien taustoja selvittelevää tutkimusta on usein pidetty perinteisimpänä nimistöntutkimuksena, ja useat ei-lingvistit käsittävät sen jopa nimistöntutkimuksen ainoaksi tehtäväksi (Ainiala ym. 2008: 61). Omassa tutkimuksessani hyödynnän jo tutkittuja paikannimien etymologioita vertaillen niitä maallikkojen erilaisiin selityksiin paikannimien alkuperästä.

Nimistön etymologinen tutkimus on Suomessa alkanut henkilönnimistä. A. V. Forsmanin vuonna 1891 ilmestynyt väitöskirja *Pakanuudenaikainen nimistö: tutkimuksia Suomen kansan persoonallisen nimistön alalla* oli pitkään ainoa henkilönnimien etymologiaan liittyvä tutkimus. Siinäkin kuitenkin sivuttiin hieman paikannimistön etymologiaan liittyviä kysymyksiä, sillä Forsmanin mukaan paikannimistössämme on säilynyt lukuisia esikristillisiä henkilönnimiä. Seuraava laaja henkilönnimistön etymologioihin liittyvä tutkimus ilmestyi vasta vuonna 1964. Tämä tutkimus oli Saksassa julkaistu D.-E. Stoebken väitöskirja, jossa käsiteltiin kantasuomalaista henkilönnimistöä. (Ainiala ym. 2008: 61–62.)

Koska nimistöntutkimus sai alkunsa etymologisena tutkimuksena, oli ensimmäinen paikannimitutkimuskin odotuksenmukaisesti etymologinen. Viljo Nissilän väitöskirja *Vuoksen paikannimistö I* vuodelta 1939 oli ensimmäinen laaja, suomenkielistä paikannimistöä käsittelevä tutkimus. Yksittäisten luonnonpaikkojen nimien etymologioinnin lisäksi Nissilä kokosi tutkimuksensa tulokset nimeämisperusteiden luokitteluksi. Tässä hän käytti apuna ruotsalaisen Ivar Modéerin (1933) luomaa luokittelumallia. Nissilän tutkimusta pidettiin suomalaisen nimistöntutkimuksen mallina kolmen vuosikymmenen ajan. (Ainiala & Pitkänen 2002: 231–232.)

Etymologisen paikannimistön tutkimuksen tuloksia on tämän jälkeen esitelty lukuisissa eri teoksissa. Ehkä laajin ja tunnetuin paikannimien etymologioihin keskittyvä teos on Sirkka Paikkalan toimittama ja 30-henkisen asiantuntijajoukon kirjoittama *Suomalainen paikannimikirja* (2007). Teos koostuu tuhansista nimiartikkeleista, jotka sisältävät tietoja Suomen keskeisimpien ja tunnetuimpien paikannimien taustoista ja alkuperistä. Kaikkien kuntien nimien lisäksi teoksessa on mukana esimerkiksi korkeimmat tunturit ja suurimmat järvet. (Ainiala ym. 2008: 62–63.) Myös kylien ja kaupunginosien nimiä on kirjassa runsaasti, joten teos tarjoaa hyödyllistä tietoa myös omaan tutkielmaani.

Monille paikannimille on esitetty lukuisia etymologioita, joiden todenmukaisuudesta ei voida olla täysin varmoja. Eri tutkijoiden näkemykset nimistä saattavat erota suurestikin toisistaan. Kuitenkin tällaisia näkemyksiä tulee esittää kritiikinkin uhalla, sillä ilman niitä ei ole mahdollisuutta saavuttaa edes jollain todennäköisyydellä oikeaa selitystä. (Suomalainen paikannimikirja, jatkossa SPK: 7.) Myös tässä tutkielmassa esitetyistä paikannimien tutkituista etymologioista voidaan olla montaa eri mieltä. On muistettava, että tiede niin sanotusti korjaa itse itseään: nykyisetkin tutkitut etymologiat voidaan hylätä, mikäli joku esittää paremman, ajantasaisemman ja hyväksyttävämmän selityksen paikannimen alkuperästä.

2.3. Sosio-onomastiikka, kansanlingvistiikka ja kansanonomastiikka

Tutkimukseni kuuluu myös sosio-onomastiikan ja kansanlingvistiikan piiriin. Sosio-onomastiikka voidaan määritellä sosiolingvistiseksi nimien tutkimiseksi, eli siinä tutkitaan nimien käyttöä ja variaatiota. Tällaisessa tutkimuksessa pyritään ottamaan huomioon niin sosiaaliset, kulttuuriset kuin tilannekohtaisetkin kentät, joissa nimiä käytetään. Termiä *sosio-onomastiikka* on ensimmäistä kertaa käyttänyt saksalainen Hans Walther. Hän on vuonna 1971 ilmestyneessä teoksessaan *Namenforschung heute* termin esittelyn lisäksi määritellyt sosio-onomastiikan kaksi päätehtävää; ensinnäkin siinä tutkitaan nimien sosiaalista alkuperää ja nimen eri varianttien käyttöä erilaisissa tilanteissa ja konteksteissa. Toisekseen on otettava huomioon myös nimen antaja, käyttäjä ja kantaja. (Ainiala & Östman 2017: 6–7.)

Sosio-onomastiikan tavoin myös kansanlingvistiikka on yksi sosiolingvistisen tutkimuksen osa-alueista. Kansanlingvistiksessä tutkimuskohteena on kielenkäyttäjien suhtautuminen nimiin. Erilaisia nimiin liittyviä asenteita ja mielikuvia voidaan kartoittaa esimerkiksi kirjallisten kyselyiden tai haastatteluiden avulla. (Ainiala ym. 2008: 77, 154.) Kansanlingvistiikan lähtökohtana on ajatus siitä, että kielitieteilijät ja maallikot hahmottavat kieltä ja sen ilmiöitä eri tavoin. Tieteellisesti tarkasteltuna kansan uskomukset ovat parhaimmillaan vain viattomia väärinkäsityksiä kielestä (Niedzielski & Preston 2003: 1). Kansanlingvistiikassa tutkimus kohdistuu pääasiassa maallikoihin, mutta omassa tutkielmassani mukana on myös kielitieteellisen koulutuksen saaneita vastaajia. Saviniemi (2015: 93) on väitöskirjassaan pitänyt informanttejaan lingvistiksisesti *semi-maallikkoina*, sillä osalla heistä on lingvistinen koulutus ja osalla ei. Omassa tutkielmassani on täysin sama tilanne, joten pidän informanttejani Saviniemen tapaan *semi-maallikkoina*.

Selkeimmin tutkimukseni edustaa sosio-onomastisen ja kansanlingvistisen tutkimuksen piiriin kuuluvaa kansanonomastiikkaa. Kansanonomastiikka on terminä esitelty ensimmäistä kertaa Terhi Ainialan ja Mia Halosen tutkimuksessa *Somaliaalaistaustaiset nuoret nimistönkäyttäjinä Itä-Helsingissä* (2011). Kansanonomastiikassa tarkastellaan maallikoiden uskomuksia ja käsityksiä nimistä ja niiden käytöstä. Nimistöntutkimuksessa on aiemminkin tutkittu ihmisten etenkin leksikaalisesti läpinäkymättömille paikannimille antamia selityksiä, mutta tällöin on puhuttu kansanonomastiikan sijaan kansanetymologioista. Kansanetymologioita voikin pitää kansanonomastisen tutkimuksen alalajina. (Ainiala & Halonen 2011: 193–194.)

3. TUTKIELMAN AINEISTO JA TUTKIMUSMENETELMÄT

3.1. Aineisto

Tutkimusaineistoni olen hankkinut sähköisen kyselylomakkeen (ks. liite) avulla. Lomake on luotu Webropol-kyselytyökalun avulla, ja kyselyn mallina olen käyttänyt erityisesti Minna-Liisa Taskisen kandidaatintutkielman (2021) kyselylomaketta. Kyselyyn vastattiin anonyymisti. Olen kuitenkin lomakkeen alussa pyytänyt kyselyyn osallistuvia vastaamaan muutamia taustatietokysymyksiä, joissa tiedustellaan informanttien ikää, sukupuolta sekä yhteyksiä Kokkolan seutuun. Lisäksi olen yhden taustatietokysymyksen avulla halunnut selvittää, onko informanttieni joukossa henkilöitä, jotka ovat suorittaneet kielitieteellisiä korkeakouluopintoja. Tämän avulla kartoitan, kuinka suuri osa vastaajista on nimistöntutkimuksen ja kielitieteen alalla maallikkoja. Esittelen myöhemmin informanttieni taustatietoja tarkemmin.

Kyselylomakkeeseeni olen valinnut 13 paikannimeä Kokkolasta. Suurin osa nimistä edustaa niin sanottuja *asutusnimiä*, eli niiden tarkoitteena on ihmisen rakentama tai muovaama paikka (Ainiala ym. 2008: 24). Tällaisia paikannimiä kyselyssäni ovat *Kokkola*, *Lohtaja*, *Kälviä*, *Kaustari*, *Kallinen*, *Ullava*, *Riippa*, *Rimmi*, *Sokoja* ja *Vitsari*. Näihin nimiin kuuluu niin kaupungin, kaupunginosien kuin kylienkin nimiä. Loput kyselyni paikannimistä – *Tankar*, *Pirskeri* ja *Vattaja* – edustavat *luontonimiä*. Olen pyytänyt kyselyyn vastaajia kirjoittamaan kunkin paikannimen alla olevaan tekstikenttään oman tulkintansa siitä, mistä nimi on mahdollisesti tullut. Tämän lisäksi vastaajien on ollut mahdollista kertoa mielikuvista ja ajatuksista, joita nimi herättää.

Paikannimet, jotka olen tutkimukseeni valinnut, ovat tarkoituksella läpinäkymättömiä, eli niiden merkitystä voi olla vaikea arvella nimen kirjoitusasusta. Mikäli olisin valinnut kyselyyni transparentteja nimiä, olisivat saamani vastaukset todennäköisemmin olleet hyvin yhtäläisiä keskenään. Opaakkeja nimiä voidaan selittää monin eri tavoin, jolloin vastauksetkin ovat monipuolisempia. Oli kuitenkin mielenkiintoista tutkia, onko informanttieni vastauksissa selkeitä yhtäläisyyksiä tiettyjen paikannimien kohdalla.

Jaoin kyselylomaketta omassa sosiaalisessa mediassani, ja hyödynsin erityisesti Facebookin Kokkola-aiheisia ryhmiä. Jaoin kyselyni nettilinkin myös Facebookin *Suomen*

kieli on koti, metsä ja puutarha -ryhmään, sillä halusin saada vastauksia myös muualla asuvilta. En ole siis rajannut vastaajien asuinpaikkaa pelkästään Kokkolaan, vaan kyselyyn on voinut vastata kuka tahansa yli 15-vuotias asuinpaikkakunnasta riippumatta.

Kyselyyn vastasi yhteensä 44 ihmistä, joista naisia oli 24 ja miehiä 18. Kaksi vastaajaa ei ole halunnut kertoa sukupuoltansa. Nuorin kyselyyn vastannut informantti on 20-vuotias ja vanhin 75-vuotias. Vastaajista 34:llä on jonkinlaisia yhteyksiä Kokkolaan. He joko asuvat tai ovat asuneet Kokkolassa, tai heillä on muunlaisia siteitä kaupunkiin. Esimerkiksi työt tai opiskelu kaupungissa ovat tällaisia siteitä. 36 vastaajaa on ilmoittanut, että heillä ei ole kielitieteellistä koulutusta. Kahdeksan vastaajaa sen sijaan on kertonut suorittaneensa kielitieteen alan opintoja yliopistossa. Vaikka tutkimukseni käsittelee pääasiassa maallikoiden ajatuksia paikannimien etymologioista, olen ottanut tutkimukseeni mukaan myös näiden kahdeksan informantin vastaukset, sillä heidän vastauksensa eivät suuresti poikkea muista. Lisäksi oletan, että harva heistä on erikoistunut nimistön-tutkimukseen.

Tässä tutkielmassa en ole juurikaan kiinnittänyt huomiota informanttien taustatietoihin. Olen ne kuitenkin kerännyt varmuuden vuoksi, mikäli haluan lähteä tekemään aiheesta lisätutkimusta esimerkiksi pro gradu -tutkielmassani.

3.2. Menetelmät

Käytän tutkimuksessani sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä, mutta tutkimukseni keskeisenä metodina on sisällönanalyysi. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jonka avulla kirjallista materiaalia analysoidaan systemaattisesti ja objektiivisesti. Tätä analyysimenetelmää käytetään, kun halutaan saada tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Analyysilla luodaan selkeyttä aineistoon kadottamatta kuitenkaan sen sisältämää informaatiota. Menetelmä sopii hyvin myös strukturoimattoman aineiston analyysiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 117.)

Laadullinen sisällönanalyysi voidaan jaotella kolmeen muotoon: aineistolähtöiseen, teoriasidonnaiseen ja teorialähtöiseen analyysiin (Tuomi & Sarajärvi 2018: 108). Hyödynnän omassa tutkielmassani aineistolähtöistä analyysia. Aineistolähtöisessä analyysissa

tutkimusaineistosta pyritään luomaan teorettinen kokonaisuus. Tällaisessa analyysissä analyysiyksiköt eivät ole etukäteen sovittuja tai harkittuja, vaan ne valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 108.)

Aineistolähtöisen sisällönanalyysin voi jakaa kolmeen vaiheeseen: aineiston *redusointiin* eli pelkistämiseen, aineiston *klusterointiin* eli ryhmittelyyn ja *abstrahointiin* eli teoreettisten käsitteiden luomiseen. Pelkistämisvaiheessa aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennainen pois. Tämä voidaan tehdä pilkkomalla dataa osiin tai tiivistämällä sitä. Aineistossa esiintyviä ajatuskokonaisuuksia voidaan esimerkiksi tiivistää yksittäisiksi ilmauksiksi. Aineiston klusterointivaiheessa pelkistetyt ilmaukset ryhmitellään eri luokkiin. Se, millä perusteella luokittelu tapahtuu, voi liittyä ilmauksen ominaisuuteen, piirteeseen tai siinä esitettyyn käsitykseen. Abstrahointivaiheessa aineisto käsitteellistetään, eli alkuperäisdatassa esiintyneistä kielellisistä ilmauksista edetään teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 122–125.)

Omassa analyysissäni lähdin Tuomen ja Sarajärven ohjeiden mukaan liikkeelle siitä, että etsin aineistosta ajatuskokonaisuuksia, jotka olivat tutkimuskysymysteni kannalta olennaisia. Etsin siis informanttien vastauksista ne selitykset, jotka voin sisällyttää tutkimukseeni. Tämän jälkeen pelkistin näitä lausumia yksittäisiksi ilmauksiksi. Näistä pelkistetyistä ilmauksista etsin toistuvia ja samankaltaisia teemoja, joita lähdin jaottelemaan eri luokkiin. Käytin tässä apuna värikoodausta, eli yhdistin tietyllä värillä samankaltaiset nimitulkinnat omiksi ryhmikseen. Tämän jälkeen loin kullekin ryhmälle niiden sisältöä kuvaavan yläkäsitteen. Paikannimien selitykset voivat kuulua esimerkiksi sellaisiin luokkiin, kuten sana-assosiaatio, ruotsin kieli tai henkilönnimi. Esittelen näitä luokkia tarkemmin analyysiluvun alkupuolella.

Tuomen ja Sarajärven (2018: 121) mukaan analyysissä tuotettu aineisto on mahdollista myös kvantifioida eli sanallisesti kuvattu aineisto voidaan esittää määrällisinä tuloksina. Selkeyttäakseni tutkimustuloksia olen myös liittänyt tutkielmaani pylväsdiagrammeja, joista käy ilmi, miten paikannimien selitykset jakautuvat määrällisesti eri luokkiin. Luokkien sisäistä variaatiota olen kuitenkin purkanut laadullisesti.

4. ANALYYSI

Varsinaiseen analyysiin olen ottanut mukaan 8 kyselylomakkeessani ollutta paikannimeä. Seuraavissa alaluvuissa käsittelem paikannimiä yksi kerrallaan kertoen aluksi niiden tutkituista etymologioista ja nimeämisperusteista. Tämän jälkeen keskityn informanttien tarjoamiin vastauksiin. Esitän tutkimusaineistoani sekä sanallisesti että graafisin kuvioin. Aineistoesimerkkien avulla pyrin esittelemään, millä tavoin vastaajat selittävät Kokkolan paikannimien alkuperää. Lopuksi pohdin, onko kansanetymologioiden ja paikannimien tutkittujen etymologioiden välillä yhtäläisyyksiä.

Luvussa 2.2. esittelemäni sisällönanalyysin avulla olen luokitellut informanttien vastauksia erilaisiin luokkiin. Olen pelkistänyt vastaukset ja erottanut aineistosta tyypillisimmät perusteet, joiden avulla paikannimiä on pyritty selittämään. Tämän jaottelun avulla tutkin sitä, mihin informanttien selitykset paikannimien alkuperästä perustuvat. Vastaukset olen eritellyt pääasiassa seuraaviin luokkiin: *Sana-assosiaatio*, *Ruotsin kieli*, *Henkilönnimi*, *Siirrynnäinen*, *Muu* ja *Tyhjä*.

Sana-assosiaation luokkaan olen merkinnyt paikannimien selitykset, jotka perustuvat paikannimen ja jonkin sanan samankaltaisuuteen. Paikannimi saattaa herättää mielleyhtymän esimerkiksi jostakin suomen kielen sanasta tai sanonnasta. Sanaan siis liittyy assosiaatio, joka on informanttien mielestä nimeämisen perustana (Kiviniemi, Pitkänen & Zilliacus 1974: 47). Myös vieraskieliset sanat ja henkilönnimet paikannimen selityksenä voivat olla seurausta sana-assosiaatiosta, mutta olen kuitenkin luokitellut nämä vastaukset erikseen luokkiin *Ruotsin kieli* ja *Henkilönnimi*.

Ruotsin kieli -luokkaan olen luokitellut sellaiset paikannimien selitykset, joissa informantti on selittänyt paikannimeä ruotsin kielen kautta. Informantti on voinut joko suoraan kertoa, että paikannimi tulee ruotsin kielestä, tai hän on voinut selityksessään ottaa esille jonkun tietyn ruotsinkielisen sanan, johon paikannimi hänen mielestään perustuu. Muihin kieliin perustuvia selityksiä oli informanttien vastauksissa niin vähän, että päätin sijoittaa ne kategoriaan *Muu*.

Henkilönnimi-kategoriaan luokittelin selitykset, joiden mukaan paikannimen nimeämisperusteena on henkilön tai suvun nimi. Informantit ovat siis selityksissään

tarjonneet erilaisia etu- ja sukunimiä, joiden mukaan paikat olisivat mahdollisesti saaneet nimensä.

Siirrynnäisiin olen luokitellut vastaukset, joiden mukaan paikannimen nimenantoperusteena on jokin toinen samanniminen paikka. Siirrynnäiset ovat siis nimiksi siirtyneitä toisten paikkojen nimiä. Siirrynnäisnimet voivat perustua yhtäläisyys- tai kosketusassosiaatioihin. Yhtäläisyysassosiaatiosta puhutaan silloin, kun jokin paikka rinnastuu johonkin nimenantajan tuntemaan tai kuvittelemaan jo nimettyyn paikkaan ja saa nimen tämän mukaan. Jälkimmäisestä eli kosketusassosiaatiosta on kyse silloin, kun paikasta aletaan käyttää jonkin läheisen paikan nimeä. (Kiviniemi ym. 1974: 49–50.) Myös termiä *metonyyminen siirrynnäinen* voidaan käyttää, kun puhutaan nimistä, jotka pohjautuvat jonkin läheisen paikan nimeen (Tieteen termipankki s.v. *metonyyminen siirrynnäinen*).

Muu ja Tyhjä. Kategoriaan *Muu* olen sijoittanut yksittäiset vastaukset, jotka eivät sovi edellä mainittuihin ryhmiin ja joista en ole pystynyt muodostamaan järkeviä erillisiä luokkia. Vastaukset saattavat myös olla esimerkiksi pelkkiä mielikuvia paikannimestä, tai niissä on voitu pohtia asioita, jotka eivät liity paikan nimeämiseen tai nimen alkuperään mitenkään. *Tyhjä*-luokkaan olen sijoittanut tyhjät vastaukset, mutta myös sellaiset vastaukset, joissa informantti on sanallisesti kertonut, ettei osaa vastata kysymykseen.

Tuloksia tarkastellessa on otettava huomioon, että aineiston pelkistämisvaiheessa olen saattanut löytää vastauksia, jotka sisältävät useampia erillisiä ajatuskokonaisuuksia. Informantti on saattanut selittää jonkin paikannimen alkuperää kahdella eri tavalla, kuten esimerkissä (1). Näissä tapauksissa olen merkinnyt vastauksen useampaan kuin yhteen luokkaan. Tämä aiheuttaa sen, että informanttien määrä ja vastausten lukumäärä esityksissä kuvioissa eivät aina täsmää.

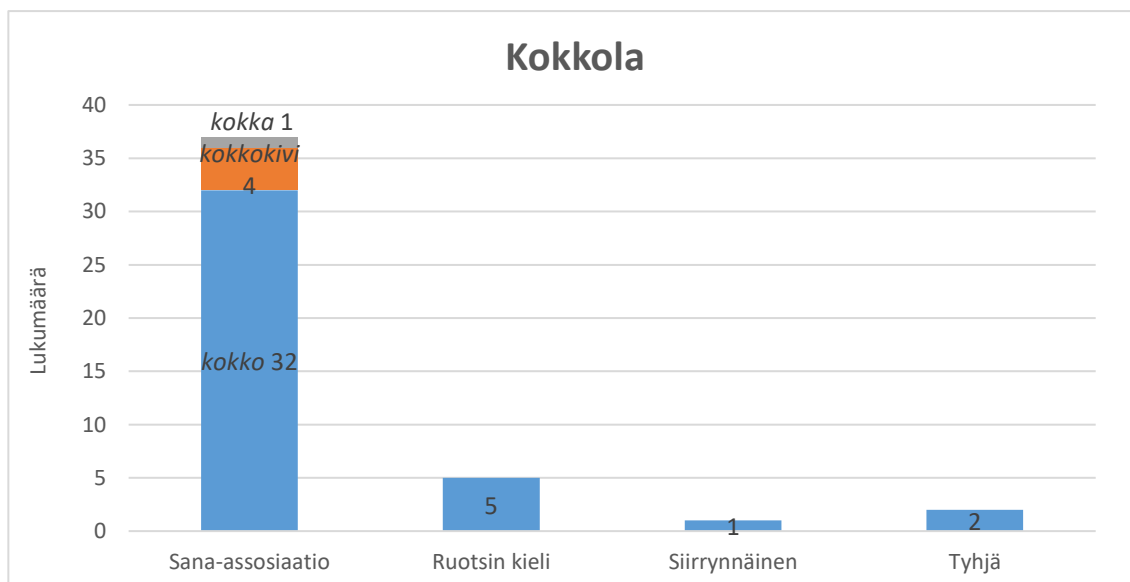
(1) *Nimi voisi tulla ruotsinkielisestä nimestä Kallis tai kallioista.*¹ (Paikannimestä *Kallinen*).

---

¹ Kaikki aineistoesimerkit on kirjoitettu alkuperäisessä kirjoitusasussaan. Mahdollisia kieli- ja kirjoitusvirheitä ei ole korjattu.

4.1. Kokkola

Kokkolan (ruotsiksi *Karleby*) suomenkielinen nimi perustuu sen sijaintiin: kaupunki on perustettu vuonna 1620 silloisen Kokkolahden länsirannalle. Maankohoamisen myötä lahti on kuitenkin madaltunut, ja nykyään tilalla on enää pieni joki, joka tunnetaan nimellä *Sunti*. Kaupungin suomenkielinen nimi on mainittu ainakin ennen vuotta 1750 ilmestyneessä runossa muodossa *Cockolan kylä*, mutta jo Gananderin sanakirja (1787) tuntee nimen *Kokkolan kaupunki*. *Kokkola*-nimen käyttöönotosta ja vakiintumisesta ei kuitenkaan ole tarkkaa tietoa, sillä useissa vanhoissa suomeksi kirjoitetuissa lähteissä kaupunkiin on viitattu nimellä *Vanha Kaarlepyy*. (SPK s.v. *Kokkola*.) Mathesiuksen (2008 [1734]: 113) mukaan Vanhan Kaarlepyyn pitäjää on kuitenkin vanhimpina aikoina kutsuttu nimellä *Kokkola*.

KUVIO 1. Paikannimeen *Kokkola* liitetyt kansanetymologiat lukumäärin.

Informanttien kansanetymologioissa on *Kokkolan* kohdalla varsin vähän variaatiota (kuvio 1). Odotuksenmukaisesti kaupungin nimi *Kokkola* liitetään lähes kaikkien informanttien vastauksissa sanaan *kokko*. Lisäksi yhdessä vastauksessa *Kokkola*-nimen on kerrottu tuottavan mielikuvia sanasta *kokka* 'veneeseen keula'. Kansanetymologiat ovat siis selkeästi painottuneet sana-assosiaatioihin (37 vastausta). *Kokolla* on vastauksista riippuen tarkoitettu joko 'poltettavaa roviota' tai 'kotkaa'. En ole erotellut sanan eri merkityksiä edellä olevassa kuviossa. Myös aiemmissa tutkimuksissa on todettu, että kansanselityksissä paikannimi liitetään usein *kokko*-sanana merkityksiin 'rovio, vartiotuli' ja 'kotka'

(SPK s.v. *Kokkola*). Näin ollen tutkimukseni tulokset ovat yhteneväisiä aiemman tutkimuksen kanssa.

Neljässä vastauksessa paikannimen kerrotaan tulleen *kokkokivistä* eli jääkaudenaikaisista suurista siirtolohkareista. Rovioselitys on liitetty monessa vastauksessa Kokkolan historiallisesti tärkeään asemaan satama- ja tervakaupunkina. Kotkaselitys puolestaan yhdistyy monen informantin vastauksessa siihen, että alue on heidän mukaansa aikoinaan toiminut kotkien tärkeänä pesimäalueena. Monessa vastauksessa myös kotkien ja kokkokivien välinen yhteys on huomioitu. Esimerkeistä (2) – (5) näkyy, kuinka informantit ovat tukeneet vastaustaan nimen tarkoitteeseen liittyvällä tiedolla:

(2) *Aikoinaan ollut rannoilla paljon kokkoja ohjaamassa mereltä saapuvia laivoja oikeaan paikkaan maihinnousua varten.*

(3) *Kokko on vanha nimi kotkasta, kun merikotkat ovat istuskelleet Kokkolan maa-merkkeinä jääkauden aikana tänne vyöryneillä kivillä rannan tuntumassa.*

(4) *Kokkokivet (Suuret siirtolohkareet pienellä alueella).*

(5) *Kokkola on kokon paikka. Tulipaikka.*

Viisi informanttia on ollut sitä mieltä, että *Kokkola* olisi käänös kaupungin ruotsinkielisestä nimestä. Tämä näkyy esimerkeissä (6) ja (7).

(6) *suomenettu Gamlakarleby nimestä ja on huono käänös.*

(7) *Kokkola on käänös ruotsinkielisestä Karlebystä.*

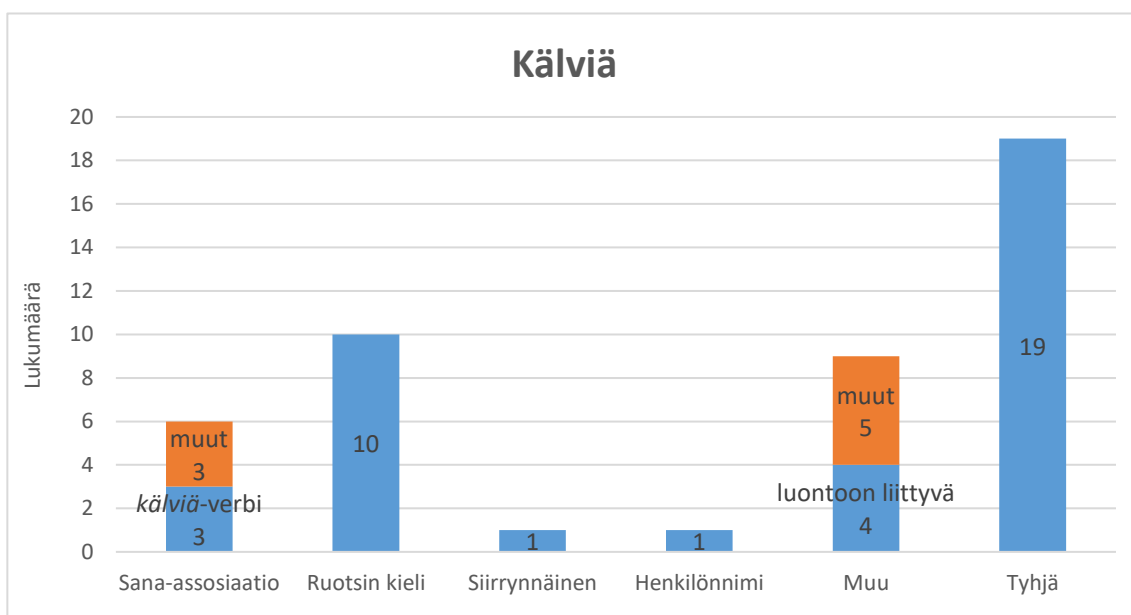
Ainoastaan yksi vastaaja on päätellyt paikannimen perustuvan sen sijaintiin Kokkolahden rannalla, jolloin kyseessä olisi metonyyminen siirrynnäinen. Suurin osa vastauksista siis eroaa paikannimen tutkitusta etymologiasta, sillä paikannimen ei tieteellisesti katsoen uskota perustuvan sanaan *kokko*. Voidaan kuitenkin pohtia, onko *Kokkolahti* kenties saanut nimensä joko kotkien tai rovioiden mukaan. Joka tapauksessa nimen sisältämällä *kokko*-sanalla on useita merkityksiä, jotka ovat nimen asiataustan kannalta mahdollisia. Paikannimi on siis leksikaalisesti monitulkintainen. (Kiviniemi 1990: 13.) *Kokkolan* kohdalla tyhjiä vastauksia on vain kaksi, mikä osoittaa, informanttien mielestä paikannimelle on ollut helppo antaa selitys.

4.2. Kälviä

Kälviä (ruotsiksi *Kelviå*) on entinen Suomen kunta, joka liittyi osaksi Kokkolaa vuoden 2009 kuntaliitoksessa. Paikannimen *Kälviä* alkuperä on edelleen hieman hämärän peitossa, eikä nimen etymologiaa voida pitää täysin ratkaistuna. Kielitieteilijä T. E. Karstenin mukaan pitäjän nimi voisi kuitenkin mahdollisesti perustua varhaisen asukkaan nimeen *Kelve*. *Kelve* on muinaisruotsalainen henkilönnimi, joka on usein esiintynyt 1500-luvun Pohjanmaan maakirjoissa etunimenä. (SPK s.v. *Kälviä*.)

Paikannimen alkuperää on selitetty myös ruotsin kielen kautta. Mathesius (2008 [1734]: 112) on arvellut, että ruotsin sanat *källa* 'lähde' ja *å* 'joki' olisivat kasvaneet yhteen *Kälviäksi*. Paikannimen ruotsinkielisen kirjoitusasun loppuosa *å* ja vanha kirjallinen muoto *Kelviiock* 'Kelvijoki' viittaavatkin todennäköisesti paikkakunnan läpi virtaavaan *Kälviänjokeen*. Myös muut *å*-loppuiset paikannimet, kuten *Lochteå*, *Uleå* ja *Torneå*, ovat voineet toimia nimen loppuosan mallina. (SPK s.v. *Kälviä*.)

Kolmas – näillä näkymin epätodennäköisin – paikannimen selitystapa perustuu Pohjanmaan murteissa käytettyyn adjektiiviin *kälviä*, *kälveä* 'laiha, kuiva, näivettynyt'. Adjektiivi tosin sopii myös henkilön lisänimeksi, mikä johtaa meidät takaisin henkilönnimeen perustuvaan selitykseen. (SPK s.v. *Kälviä*.)

KUVIO 2. Paikannimeen *Kälviä* liitetyt kansanetymologiat lukumäärin.

Kälviä-nimen kohdalla informanttien vastauksissa on hieman enemmän variaatiota *Kokkolaan* verrattuna, kuten kuvioista 2 käy ilmi. Paikannimeä on selitetty niin sana-assosiaatioiden, ruotsin kielen kuin henkilönnimenkin kautta, mutta tyhjien vastausten suuri määrä kertoo, että paikannimen selittämistä pidettiin hyvin hankalana.

Neljä vastaajaa on selittänyt paikannimen liittyvän jotenkin luontoon, kuten esimerkeistä (8) – (11) näkyy. Nämä selitykset olen sijoittanut luokkaan *Muu*.

(8) *Kälviä on maaston muoto, ei suppa mutta kuitenkin muuta ympäristöä matalampi kohta maastossa.*

(9) *Tulee mieleen jokin sienilaji. Voisi liittyä jotenkin kasvillisuuteen.*

(10) *Vetiseltä vaikuttaa.*

(11) *Kuulostaa liukkaalta kuorettomalta puulta.*

Luokkaan *Muu* olen luontoon liittyvien selitysten lisäksi sijoittanut esimerkkien (12) ja (13) tyyppisiä yksittäisiä tai vaikeasti luokiteltavissa olevia vastauksia. Esimerkki (13) on joko humoristisesti esitetty näkemys paikannimen alkuperästä tai sitten pelkkä mielikuva, joka paikannimestä herää.

(12) *Ei sano mitään. Ei ole edes arvausta. Jos olisi pakko arvata, veikkaisin nimeä saamelaisperäiseksi.*

(13) *Polkupyöräilijä. Ennen sanottiin että Kälviäläiset ovat polkupyöräilijöitä.*

Esimerkeistä (14) – (16) näkyy, kuinka muutama informantti on mieltänyt paikannimen verbiksi tai adjektiiviksi, jonka merkitys on mahdollisesti jäänyt nykyihmiselle epäselväksi. Olen merkinnyt nämä vastaukset sana-assosiaatioiksi. Adjektiiviin perustuva paikannimen selitystapa on otettu huomioon myös mahdollisesti tieteellisesti pätevissä selityksissä, mutta minkäänlaisesta *kälviä*-verbistä ei paikannimen etymologioissa ole mainintaa. Suomen murteiden sanakirja (jatkossa SMS) kuitenkin tuntee verbin *kälviä*. Sillä tarkoitetaan kuivumista, ilmoittumista ja muuttumista ulkoilman vaikutuksesta, ja sitä on käytetty esimerkiksi viljasta, heinästä ja kalasta puhuttaessa (SMS s.v. *kälviä*).

(14) *Selvästi verbi, tarkoittaa tonkimista/etsimistä.*

(15) *Nimi kiinnittänyt joskus huomiotani hauskana... mieleeni on tullut, olisiko se ehkä Oulun seudun tyyppiä – oikia, vaikia. Siis Kälviä olisi kalpia (kalpea), jotenkin "kelmeän", huonokuntoisen näköinen. Siis adjektiivi.*

(16) *Vrt. Nälviä. Verbi, jonka merkitys on unohtunut.*

Paikannimi *Kälviä* on tuottanut parille informanteille mielikuvia myös sellaisista sanoista, kuten *källi* 'pila' ja *kärsiä*. Nämäkin olen luokitellut sana-assosiaation luokkaan.

Vastaajista kymmenen on sitä mieltä, että *Kälviä* on tullut ruotsin kielestä. Moni informanteista on ottanut vastauksessaan esille paikannimen ruotsinkielisessä versiossa olevan *å*-päätteen, ja osannut yhdistää sen *joki*-sanaan ja näin ollen paikan läpi virtaavaan *Kälviänjokeen*. Näissä tapauksissa asutusnimeä *Kälviä* voisi pitää eräänlaisena siirrynnäisenä, joka perustuisi joen nimeen. Mutta koska vastauksissa on mainittu ruotsin kieli, en ole luokitellut näitä vastauksia luokkaan *Siirrynnäinen*.

(17) *Väännetty ruotsin kielisestä nimestä Kelviå ("Kälviän" joki).*

(18) *Kelveå på svenska ja siinä on tuo loppuosa å eli joki... Kälviänjokihan virtaa keskustassa... Liittyisiköhän jotenkni siihen. Nimi on kyllä vaikea mieltää merkitsemään nykyään mitään.*

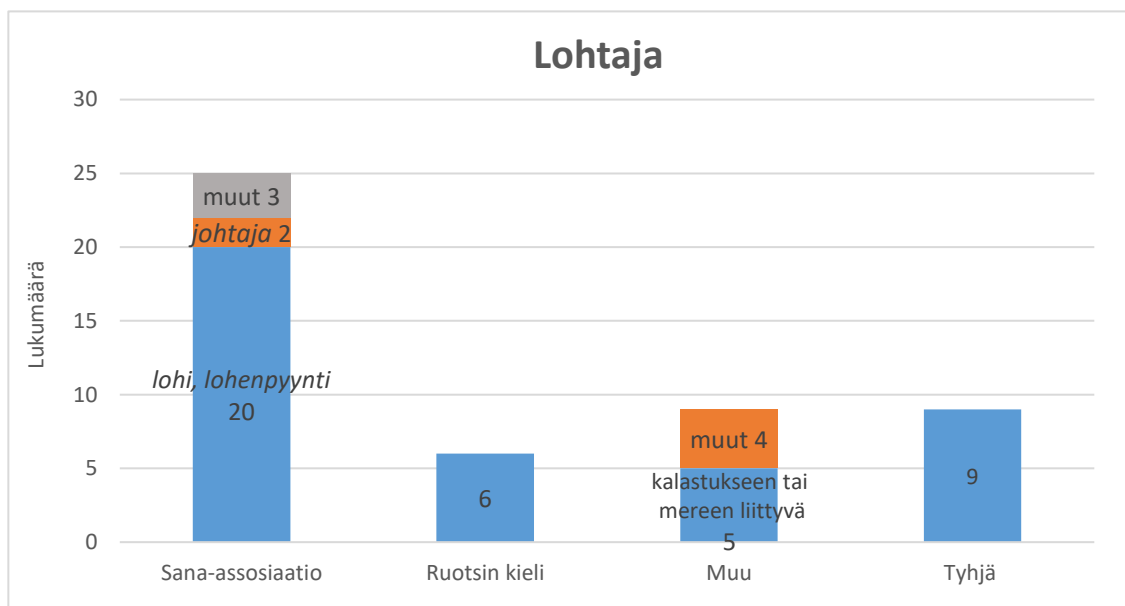
Ainoastaan yksi vastaaja arvelee nimen tulevan suoraan *Kälviänjoesta*. Tällöin paikannimeä *Kälviä* voisi pitää metonyymisenä siirrynnäisenä. Lisäksi yksi vastaajista on pohjinnut henkilönnimen mahdollisuutta nimeämisperusteena. Tyhjiä vastauksia paikannimen *Kälviä* kohdalla oli yhteensä 19. Tämä osoittaa, että paikannimi on hyvinkin opaakki, eli sen merkitystä on vaikea selittää. Jonkinlaista yhteneväisyyttä kuitenkin löytyy etenkin ruotsin kielen kautta paikannimeä perustelleiden informanttien vastauksien ja tutkittujen etymologioiden välillä. Myös *kälviä*-adjektiivi on mainittu sekä kansanetymologioissa että paikannimen tutkituissa etymologioissa.

4.3. *Lohtaja*

Lohtaja (ruotsiksi *Lochteå*) on *Kälviän* tapaan entinen Suomen kunta, joka on vuoden 2009 kuntaliitoksessa yhdistetty osaksi Kokkolaa. Alue sijaitsee Kokkolan pohjoispuolella. Nimeä *Lohtaja* käytetään myös viitattaessa *Lohtajan kirkonkylään*.

Paikannimi *Lohtaja* on tutkija Ante Aikion mukaan saamelaisperäinen, ja sen taustalla on 'lahtea' merkitsevä sana (pohjoissaamassa *luokta*, inarinsaamassa *luohtâ* ja koltansaamassa *luõhtt*). Nimenantoperusteena on ollut *Lohtajan kylän* pohjoispuolella oleva suurehko merenlahti. Johdinaineksien *-ja* tausta on kuitenkin jäänyt epäselväksi. (SPK

s.v. *Lohtaja*.) Maallikoiden keskuudessa yleinen uskomus kuitenkin on, että paikka olisi saanut nimensä *lohesta*. Tätä mieltä on ollut myös Mathesius (2008 [1734]: 109) todessaan asian ”varmentuvan siitä, että kaksi tämän seurakunnan kirkonkelloa näyttää vankan lohen kuvaa”. On kuitenkin muistettava, että tutkimus on kehittynyt huomattavasti 1700-luvulta. Näin ollen Mathesiuksenkin selitys muistuttaa pikemminkin kansanetymologiaa kuin tieteellisesti pätevää paikannimen etymologiaa.

KUVIO 3. Paikannimeen *Lohtaja* liitetyt kansanetymologiat lukumääriin.

Kansanetymologiat painottuvat *Lohtajan* tapauksessa sana-assosiaatioihin (kuvio 3). 20 vastauksessa paikannimi on yhdistetty sanoihin *lohi* tai *lohenpyynti*. Lisäksi yksi vastaaja on kertonut *lohtajan* tarkoittavan ’lohipatoa’. Kaksi informanttia on nähnyt paikannimessä viittauksia sanaan *johtaja*. Paikannimi on yhdistetty myös verbeihin *lohjeta* ja *lohtaa*, joista jälkimmäinen on myös kyseisen vastauksen antaneelle informantille tuntematon. Joissakin murteissa verbi *lohtaa* kuitenkin tunnetaan merkityksessä ’huokua, hohkaa’ (SMS s.v. *lohtaa*). *Sana-assosiaatio*-luokkaan kuuluvia vastauksia esittelen esimerkeissä (19) – (22).

- (19) *Lohi tai lohjeta voisivat olla paikannimen taustalla...*
 (20) *Lohtaja on lohipato joessa.*
 (21) *Liittyy jotenkin lohenpyyntiin.*
 (22) *Tää on joku känniläisen yritys sanoa ”johtaja”.*

Vastauksista kuusi olen sijoittanut luokkaan *Ruotsin kieli*. Useassa vastauksessa, kuten esimerkiksi (23), on huomioitu paikannimen ruotsinkielisen version *å*-pääte. Paikannimi on siten yhdistetty vesistöön, mikä onkin ymmärrettävää Lohtajan merellisen sijainnin vuoksi. Kolmessa vastauksessa on myös pohdittu, että paikannimi voisi liittyä jotenkin maaston muotoon. Esimerkeissä (24) ja (25) informantit ovat sitä mieltä, että paikannimeen liittyy merkitys kohoumasta tai ylängöstä.

(23) *Ruotsinkielisestä nimestä Lochte+å, jossa å tarkoittaa jokea.*

(24) *Lohtaja on myös ruotsin kielestä käännetty. Kohouma.*

(25) *Lohtajan ruotsinkielinen nimi Låchteå, vanhat ruotsinkieliset sanoo kokkolanmurteella "Lokto". Å lopussa viittaa vesistöön. olisiko alkuosa ylänköön liittyvää...*

Viidessä vastauksessa informantit ovat kertoneet paikannimen tuottavan mielikuvia kalastuksesta ja merestä. Nämä vastaukset olen sijoittanut luokkaan *Muu*, sillä niissä *Lohtajaa* ei selvästi ole assosioitu mihinkään paikannimen kanssa samankaltaiseen sanaan. Selitykset ovat siis pääasiassa mielikuvia, joita paikannimi on informanteissa herättänyt. Esimerkit (26), (27) ja (28) ovat tällaisia.

(26) *En tiedä, mutta voisin kuvitella paikan sijaintiin liittyviä merkityksiä mereen ja kalastukseen.*

(27) *Lohtaja voisi jotenkin liittyä kalastukseen tai kalarikkaaseen paikkaan Kokkolassa. En usko, että nykyisenä sotaharjoitusalueena on mitään tekemistä paikan nimeämiseen.*

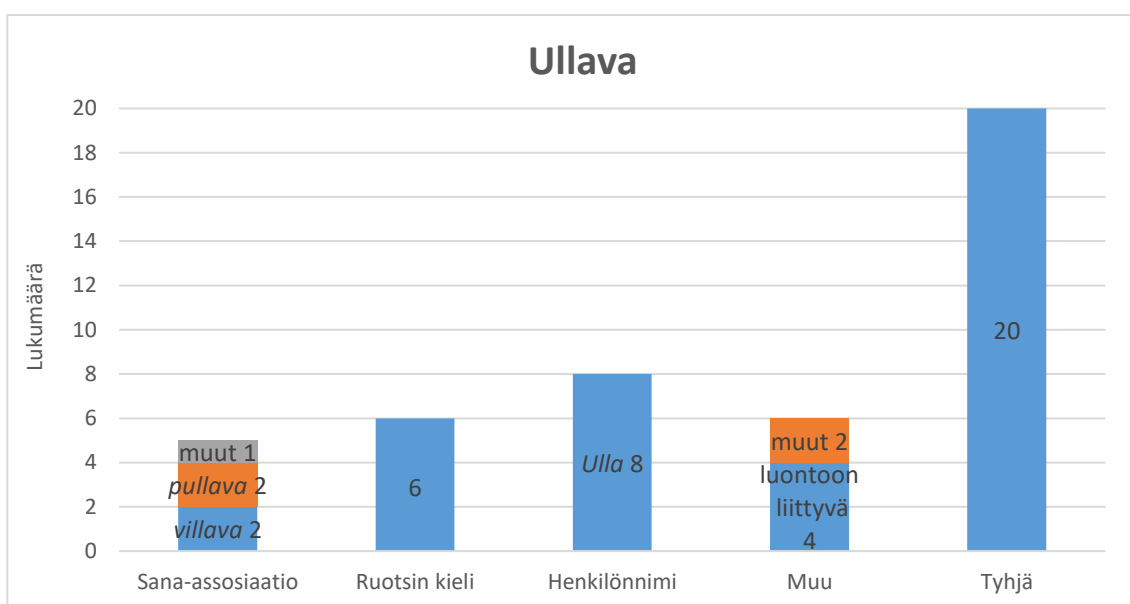
(28) *Kalastus meri.*

Muita yksittäisiä luokkaan *Muu* kuuluvia vastauksia on neljä. Paikannimi *Lohtaja* on näissä vastauksissa yhdistetty muun muassa saamen kieleen, tansseihin ja jonkinlaiseen tekijännimeen. Tyhjiä vastauksia on yhdeksän.

Kansanetymologiat eroavat suurilta osin paikannimen tutkitusta etymologiasta. *Lohtajan* kerrotaan olevan saamelaisperäinen nimi, mutta saamen kieli on mainittu ainoastaan yhden informantin vastauksessa. Suurin osa vastaajista päätyy Mathesiuksen selityksen kanssa samantapaiseen kansanomaiseen tulkintaan, jonka mukaan paikannimi *Lohtaja* juontaisi sanasta *lohi*.

4.4. Ullava

Kälviän ja Lohtajan tavoin myös Ullava on liitetty Kokkolaan vuoden 2009 kuntaliitoksessa ja on siten nykyään luokiteltavissa Kokkolan seutuun. Asutusnimi *Ullava* on mainittu ensimmäistä kertaa vuonna 1608, ja siihen on viitattu uudisasutuskylänä, jossa oli yhdeksän taloa. Kylä perustettiin nykyisen Ullavanjoen varteen, lähelle Ullavanjärveä, josta joki saa alkunsa. Todennäköistä on, että järvennimi on nimiryppään kantanimi. Paikannimet liittyvät sanoihin *ulli*, *ullivesi* 'tulvavesi'. Alkujaan järvi on voinut olla lyhyemmässä muodossa **Ullava* 'tulviva järvi'. (SPK s.v. *Ullava*.)

KUVIO 4. Paikannimeen *Ullava* liitetyt kansanetymologiat lukumääriin.

Ullavan kohdalla tyhjien vastausten määrä on hyvin suuri (kuvio 4). Eniten paikannimeä on kuitenkin selitetty henkilönnimen kautta. Yhteensä kahdeksan informanttia on arvelut paikannimen liittyvän jotenkin naisen etunimeen *Ulla*. Esimerkeissä (29) ja (30) selitetään paikannimen perustuvan yhteen henkilöön. Esimerkissä (31) puolestaan nimen *Ullava* selitetään perustuvan siihen, että alueella on paljon *Ulla*-nimisiä henkilöitä. Tieteellisesti ei kuitenkaan ole näyttöä sille, että paikannimellä olisi mitään tekemistä henkilönnimen kanssa.

(29) *Saanut nimensä jonkun Ullan mukaan.*

(30) *Oisko joku Ulla asustellut siellä.*

(31) *Paljon Ullia.*

Kuusi informanttia on ollut sitä mieltä, että nimi *Ullava* tulee ruotsin kielestä. Suurin osa näistä informanteista on yhdistänyt paikannimen ruotsin kielen sanoihin *ull* ja *ylle* 'villa'. Muutamassa vastauksessa on lähdetty myös selittämään paikannimen alkuperää lampaanhoidon kautta (esimerkit (32) ja (33)).

(32) *Koska Kokkola sijaitsee rannikkoseudulla, missä on myös paljon ruotsinkielistä väestöä, 'ulla' voisi olla "käännös" ruotsin kielen villaa tarkoittavasta sanasta ylle. Paikalla on varmaan harjoitettu lampaanhoitoa.*

(33) *Seutu, jossa on ollut paljon lampaita (ull – villa).*

Neljä vastaajaa on arvellut paikannimen liittyvän jotenkin luontoon (esimerkit (34) – (37)). Näistä kolmessa vastauksessa tulee esille mielikuvat soisesta, kosteasta ja vetisestä paikasta, kun taas yksi informantti selittää paikannimen tarkoittavan maaston muotoa.

(34) *Suosta kuivannut paikka.*

(35) *Kylä sijaitsee soisella, kostealla maaperällä. Joka taas ilman vaihtelun vuoksi aiheuttaa kosteusvaihteluja ja nostaa kylmällä usvaa ilmaan. En tiedä.*

(36) *Vetinen paikka varmaan myös tuo.*

(37) *Ullava on paikka, joka on muuta maastoa korkeampi paikka, pieni kumpare esimerkiksi.*

Sana-assosiaatioita ei *Ullava*-nimestä juurikaan tehty henkilönnimen *Ulla* lisäksi. Parissa vastauksessa kuitenkin mainitaan paikannimen tuottavan mielleyhtymiä sanoihin *pullava* ja *villava*. Mielikuva *villava*-sanasta saattaa näissä vastauksissa perustua ruotsin kieleen, mutta koska vastauksissa ei ole eri kielestä mainintaa, olen luokitellut selitykset sana-assosiaatioihin. Esimerkki (38) on juuri tällainen.

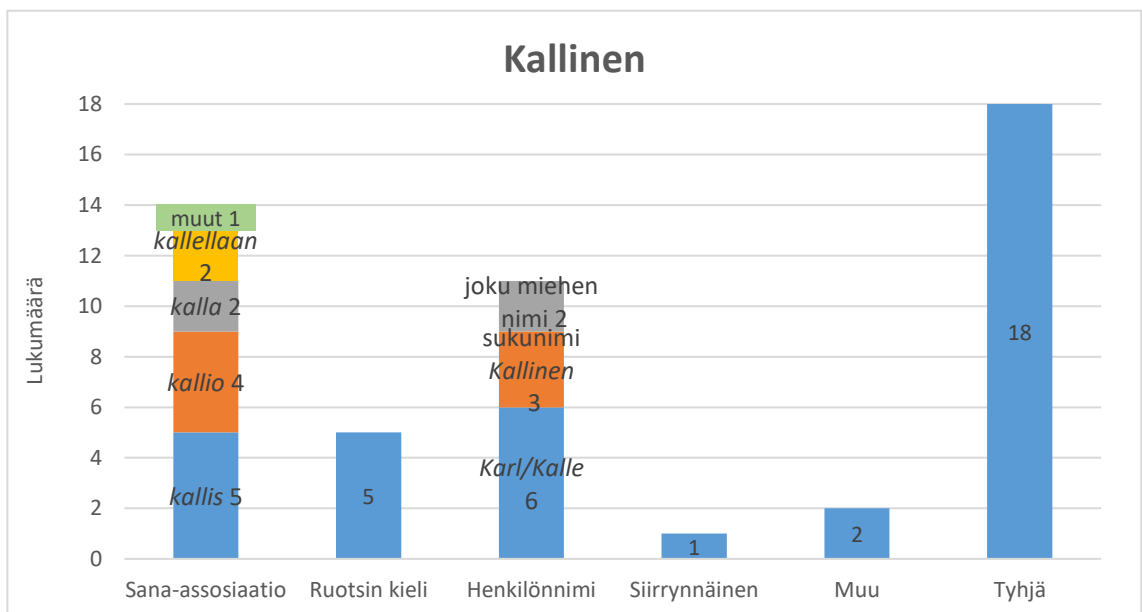
(38) *Jostain syystä tulee mieleen merkitys "villava".*

Tyhjiä ja *en tiedä* -tyyppisiä vastauksia oli tämän paikannimen kohdalla 20, eli melko runsaasti. Kansanetymologiat eroavat suurilta osin paikannimen tutkitusta etymologiasta. Tutkijoiden esittämää *Ullavan* etymologiaa lähelle pääsee kuitenkin muutama informantti, jotka ovat nähneet paikannimessä viittauksia vetisyyteen ja kosteuteen – onhan asutusnimi saanut nimensä järvestä ja tulvavesistä.

4.5. Kallinen

Kallisen (ruotsiksi *Kallis*) ruotsinkielisen nimen vanhat kirjoitusasut *Kaldenäs* ja *Kallisnäs* viittaavat siihen, että kylä on aikoinaan sijainnut niemessä (*näs* 'niemi') (SPK s.v. *Kallinen*). Lars Huldénin (2001: 411) mukaan paikannimen taustalla on suomalainen sukunimi *Kallinen*. Suomalainen paikannimikirja kertoo, että vanhoissa asiakirjoissa vuodelta 1571 esiintyy henkilönnimi *Lass Kallin*. Pidetään mahdollisena, että Kalliset olisivat tulleet Keski-Pohjanmaalle Savosta. Kallisten talo siirtyi sittemmin ruotsinkielisille, jolloin suomenkielisen nimen *nen*-loppu korvattiin ruotsinkielisten talonnimien mallin mukaan *s*-lopulla. Näin ollen paikka sai nimekseen *Kallis*. Nykyinen suomenkielinen kylännimi *Kallinen* on mukailtu tästä ruotsinkielisestä versiosta 1900-luvulla. (SPK s.v. *Kallinen*.) Sukunimen *Kallinen* katsotaan pohjautuvan suomenruotsalaiseen etunimeen *Karl* tai sen rinnakkaismuotoon *Kalle* (Huldén 2001: 411).

KUVIO 5. Paikannimeen *Kallinen* liitetyt kansanetymologiat lukumäärin.

Kallisen kohdalla vastauksissa on jonkin verran variaatiota (kuvio 5). Edustettuna on tyhjien vastausten lisäksi erityisesti *Sana-assosiaatio*-luokka, johon sisältyy kaiken kaikkiaan 14 vastausta. Jotkut informantit ovat luetelleet vastauksessaan useampiakin paikannimen herättämiä sana-assosiaatioita, ja olen merkinnyt kaikki erikseen kyseiseen luokkaan. Tämän vuoksi vastauksia on kuvion mukaan yli 30, vaikka todellisuudessa *Kallisen* kohdalla vastaajia oli vain 27.

Eniten sana-assosiaatioita on tehty adjektiivista *kallis*. Kalliilla on tässä yhteydessä voitu tarkoittaa joko 'hintavaa' tai 'rakasta, armasta'. Muita vastauksissa esiintyneitä sana-assosiaatioita ovat *kallio*, *kalla*, *kaunis* ja *kallellaan*. Esimerkeissä (39) – (41) olen esitellyt näitä vastauksia.

- (39) – – *Alkuosa voisi liittyä moneenkin sanaan, kuten kallis, kalla, ehkä jopa kallio.*
 (40) *On ollut alunperin ilmaisu rakkaasta paikasta. Kantasana kallis.*
 (41) *Kallinen on kylä, joka on kallellaan johonkin suuntaan.*

Yksitoista vastaajaa on yhdistänyt *Kallisen* henkilönnimeen. Näissä vastauksissa on kuitenkin variaatiota, sillä osa arvelee paikannimen perustuvan etunimeen ja osa sukunimeen. Etunimestä on mainittu muun muassa *Karl* ja *Kalle*. Muutama on mieltänyt paikannimen tulleen suoraan sukunimestä *Kallinen*. Henkilönnimiin perustuvia selitystapoja olen esitellyt esimerkeissä (42) – (44).

- (42) *Voisi perustua miehen nimeen Kalle. Kalles ruotsiksi on tarpeeksi lähellä, eli omistusmuotona Kallen voisi viitata jonkun Kalle-nimisen omistamiin maihin.*
 (43) *Nimestä Karl luultavasti.*
 (44) *Kallisen kylä vaikuttaa jonkun henkilön sukunimen mukaan nimetyltä kylältä. Ensimmäisenä voisi kuvitella tuossa kylässä asuneen paljon Kallisen sukunimen omaavia ihmisiä.*

Viisi informanttia on selittänyt paikannimeä ruotsin kielen kautta. Monissa vastauksissa nimeä *Kallis* pidetään paikan alkuperäisenä nimenä. Nämä informantit ovat siis tutkijoiden kanssa samoilla linjoilla paikannimen etymologiasta, sillä nykyinen suomenkielinen nimi *Kallinen* on tutkijoiden mukaan mukailtu paikannimen ruotsinkielisestä versiosta. Ainoastaan yksi informantti on lähtenyt vastauksessaan pohtimaan, mikä ruotsin kielen sana paikannimen taustalla voisi olla (esimerkki (45)). Tässä vastauksessa paikannimi on todennäköisesti yhdistetty sanaan *kall* 'kylmä'.

- (45) *Liittyy jotenkin kylmyyteen ja ruotsin kieleen?*

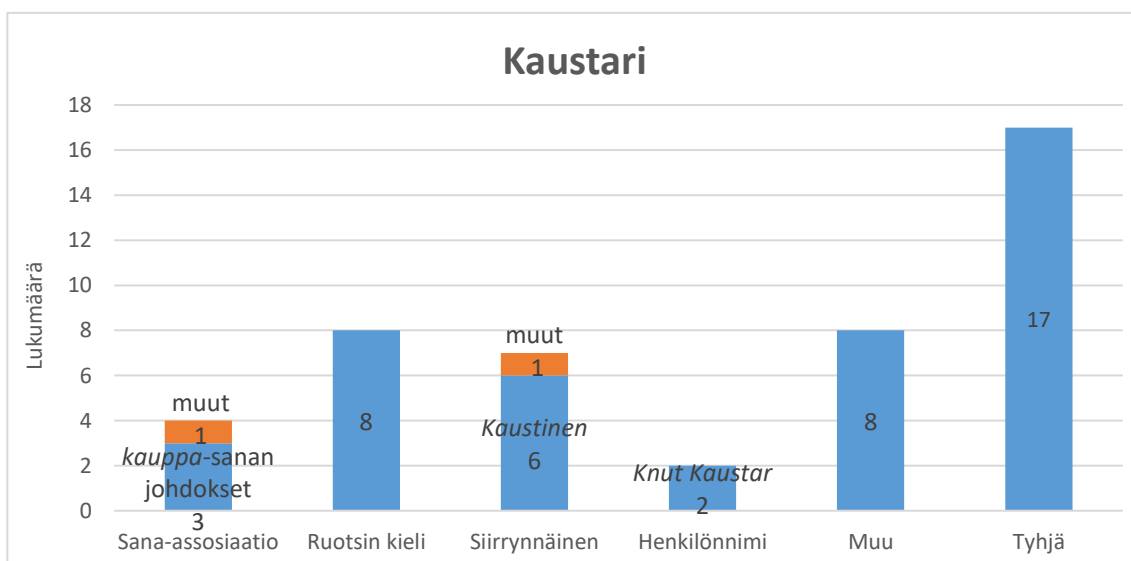
Siirrynnäiseksi paikannimeä on veikannut yksi informantti. *Muu*-luokka jäi *Kallisen* kohdalla yllättävän pieneksi: olen merkinnyt luokkaan vain kaksi mielikuviin perustuvaa vastausta. Tyhjiä vastauksia oli 18, eli jälleen kyseessä on paikannimi, jonka alkuperää on vaikea selittää.

Paikannimen tutkituissa etymologioissa ja kansanetymologioissa on jonkin verran yhtäläisyyksiä, sillä moni informantti on tutkijoiden tapaan selittänyt paikannimeä joko sukunimen tai ruotsin kielen kautta. Mielenkiintoinen havainto oli, että usea informantti yhdisti paikannimen juuri etunimiin *Karl* tai *Kalle*. Paikannimi *Kallinen* ei tutkittujen etymologioiden mukaan perustu etunimeen, mutta sukunimen *Kallinen* katsotaan perustuvan jompaankumpaan kyseisistä etunimistä.

4.6. *Kaustari*

Kaustari (ruotsiksi *Kaustar*) on historiantutkija Pentti Virrankosken mukaan Kokkolan seudun vanhin kylä. Pidetään mahdollisena, että lounaissuomalaiset uudisasukkaat olisivat perustaneet sen jo 1200-luvulla ja että nimi *Kaustari* olisi heidän mukanaan siirtynyt Pohjanmaalle. Tällöin paikannimeä voidaan pitää siirrynnäisnimenä. Useiden tutkijoiden mukaan *Kaustari* saattaa myös olla suomalainen muunnos jostakin alkuaan germaanisesta *Gaust*-alkuisesta henkilönnimestä. (SPK s.v. *Kaustari*.)

Nimi yhdistyy läheisesti myös Kokkolan naapurikunnan Kaustisen historiaan. Kustaa Vilkun (1965: 108) mukaan nykyisen Kaustisen kunnan alueen todennäköisesti ensimmäisen vakinaisesti asutetun talon nimi on ollut *Kausta*. Tästä talosta on käytetty asiakirjoissa myös nimeä *Kaustari*. Nimi liittyy Kokkolan Kaustariin, ja se on yhdistettävissä vanhaan henkilönnimeen. (Vilkuna 1965: 108.)

KUVIO 6. Paikannimeen *Kaustari* liitetty kansanetymologiat lukumäärin.

Myös paikannimen *Kaustari* selityksissä näkyy miellelyhtymät ruotsin kieleen (kuvio 6). Kuitenkin tyhjien vastausten lukumäärä on jälleen huomattava. Kahdeksan ihmistä on kertonut paikannimen olevan suomenkielinen muunnos paikan ruotsinkielisestä nimestä *Kaustar*. Tämä näkyy esimerkeissä (46) ja (47). Yksi informantti on lisäksi perustellut nimen tulleen ruotsin kielen sanasta *kustar* 'rannikot'. Esimerkissä (48) näkyy, kuinka hän perustelee kantaansa paikan sijainnin perusteella.

(46) *Alkuperäinen nimi Kaustar. Kaustari on vain väännös ruotsinkielisestä nimestä.*

(47) *Ruotsinkielisestä alkuperäisestä nimestä Kaustar.*

(48) *Paikka sijaitsi Kaustarviken (Kaustarlahden) perällä. Kaustar voisi liittyä monikossa ruotsinkielen kustar sanasta (rannikot).*

Virrankosken (1997: 21) mukaan vanha lahden nimi *Kaustarvik* pohjautuu Kaustarin kylän nimeen. Hän arvelee, että nimi on todennäköisesti ollut alkuaan suomenkielinen. Näin ollen voimme todeta, että *Kaustari* tuskin perustuu ruotsin kielen rannikoita tarkoittavaan sanaan *kustar*.

Toiseksi yleisin selitystapa on, että *Kaustari* olisi siirrynnäisnimi. Yhteensä seitsemän informanttia on ollut tätä mieltä. Yleisimmin paikannimi on yhdistetty kunnan nimeen *Kaustinen*, mutta myös jonkin toisen kaupunginosan nimen on arveltu toimineen inspiraationa paikannimelle. Esimerkit (49) – (51) ovat selityksiä, jotka olen luokitellut siirrynnäisnimiin.

(49) *Ehkä nimi on saanut inspiraation jostain toisesta jo olemassa olleesta kaupunginosasta.*

(50) *Juontaisiko nimi alkunsa kaustisesta?*

(51) *Kaustinen.*

Luokkaan *Muu* olen sijoittanut yksittäisiä vastauksia, joita en ole osannut sijoittaa mielekkäästi muihin luokkiin. Tällaisia vastauksia on kahdeksan. Näistä vastauksista haluan nostaa esille esimerkit (52) ja (53). Esimerkissä (52) on otettu huomioon paikannimen *-ri*-päätte ja siihen liittyvä merkitys tekijännimenä. Esimerkissä (53) puolestaan paikannimessä nähdään viittauksia konepajateollisuuteen ja jonkinlaiseen työkaluun. Nämä ovat mielestäni mielenkiintoisia havaintoja, sillä verbikantaiset (*U*)*ri*-johdokset ovat yleensä välineen tai tekijän nimityksiä (VISK 2008 § 254). On kuitenkin hankala sanoa, mihin verbiin tässä yhteydessä viitattaisiin. Kaukaa haetulta tuntuisi myös selitys, että

paikannimi *Kaustari* liittyisi jotenkin karjalan kielen substantiiviin *kausta*, joka Karjalan kielen sanakirjan mukaan tarkoittaa reen tai kelkan kaplaiden yläpäitä yhdistävää jalakseen suuntaista sivupuuta (KKS s.v. *kausta*).

(52) *Tämä kuulostaa joltakin tekijännimeltä (vrt. muurari, sorvari). Kaupunginosassa lienee asunut tämän ammatin harjoittajia, mutta kyse ei ehkä ole ollut maanviljelyyn liittyvästä ammatista. Pikemminkin sanasta tulee mieleen jokin käsityöläinen.*

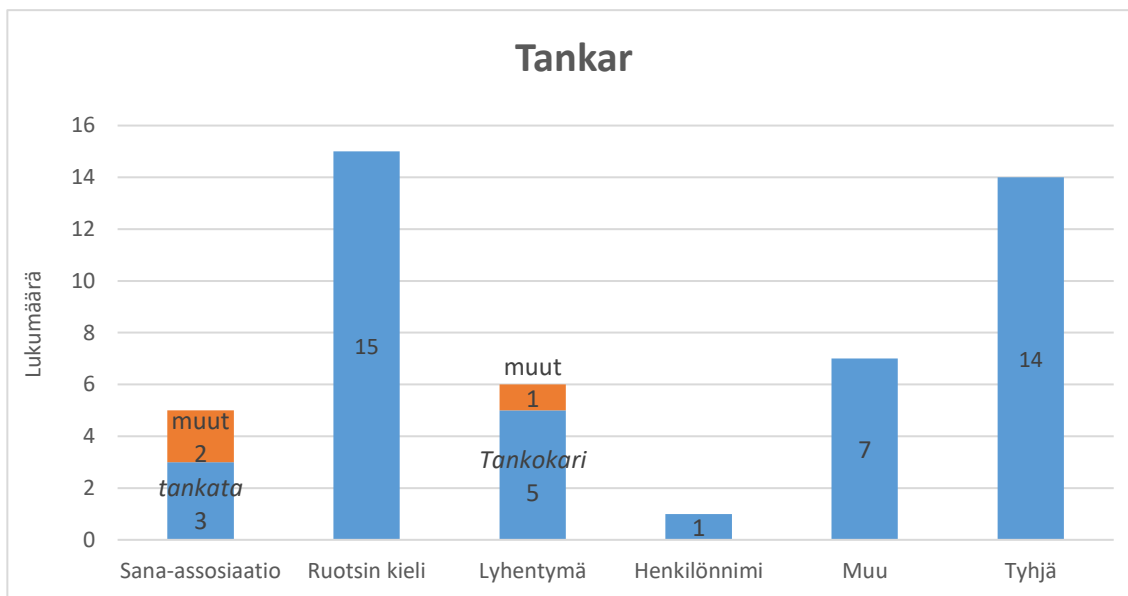
(53) *Konepajateollisuutta, työkalu.*

Neljä vastausta olen sijoittanut luokkaan *Sana-assosiaatio*. Näissä vastauksissa paikannimi *Kaustari* näyttää tuottavan mielleyhtymiä sellaisiin sanoihin, kuten *kauttakulku*, *kauppias* ja *kaupankäynti*. Henkilönnimeen perustuvia selityksiä on kaksi, joista molemmissa nousee esille nimi *Knut Kaustar*. Tyhjiä vastauksia on 17.

Kaustarin kohdalla kansanetymologiat eivät juurikaan vastaa paikannimen tutkittua etymologiaa. Yksi vastaaja tosin on tutkijoiden kanssa samoilla linjoilla siitä, että kaupunginosa olisi saanut nimensä jonkin toisen paikan mukaan. Tutkijoiden mukaan tämä paikka ei kuitenkaan ole Kaustinen, kuten moni informantti on arvellut. Todennäköistä on, että Kokkolan *Kaustari* on ollut olemassa jo ennen kuin samanniminen talo on perustettu nykyisen Kaustisen kunnan alueelle.

4.7. *Tankar*

Tankarin saari on Perämerellä Kokkolan edustalla sijaitseva majakkasaari, joka on jo 1500-luvulta lähtien ollut tärkeä osa merenkulkua. Saari nousi merestä 1200-luvulla maankohoamisen myötä, ja jo varhain se sai merimerkikseen kivikummelin. Tämän merimerkin näkyvyyttä lisäsi vielä siitä esiin pistävien rautatankojen päihin kiinnitettyt tynnyrit. Merimerkin ansiosta saari sai nimekseen *Tankokari*, joka myöhemmin lyhentyi nykyiseen muotoonsa *Tankar*. (SPK s.v. *Tankar*; Visit Kokkola -sivusto.) Nimi on siis alkuperältään suomenkielinen.

KUVIO 7. Paikannimeen *Tankar* liitetyt kansanetymologiat lukumääriin.

Kuviosta 7 käy ilmi, että *Tankarin* kohdalla kansanetymologiat painottuvat selkeästi ruotsin kieleen. Paikannimi on yhdistetty useassa vastauksessa sellaisiin ruotsin sanoihin, kuten *tanka* 'tankata', *tanke* 'ajatus' ja *tackar* 'kiitos, kiitti'. Moni vastaaja on myös sanonut, että paikannimi vaikuttaa alkuperältään ruotsinkieliseltä, mutta ei ole osannut yhdistää sitä mihinkään tiettyyn sanaan. Tähän luokkaan kuuluvia vastauksia ovat muun muassa esimerkit (54) – (56).

(54) *Ruotsinkielestä suoraan saatu nimi.*

(55) *En tiedä, ruotsin sana tankar tarkoittaa ajatuksia. Saarella on majakka, voisiko saari ehkä tarkoittaa tähytyspaikkaa?*

(56) *Sana tulee ehkä ruotsista. Saareen on ehkä pysähtytty levähtämään tai syömään (~ ”tankkaamaan”).*

Myös sana-assosiaatioita on tehty jonkin verran. Tähän luokkaan olen merkinnyt viisi vastausta. *Tankar* on yhdistetty muun muassa sellaisiin sanoihin ja nimiin, kuten *karikko*, *tankata* ja **Sankar*. Näitä vastauksia olen esitellyt esimerkeissä (57) – (59).

(57) *Veikkaisin jonkinlaista karikkoa...*

(58) *Jotenkin laivaliikenteeseen liittyvä. Mieleen tulee sana tankata.*

(59) – *Tai sitten nimi on Sankar, joka on ässävikaisen suussa muuttunut lapsenkieliseksi tankar-sanaksi.*

Viisi informanttia on osannut kertoa paikannimen olleen alun perin muotoa *Tankokari*. Lisäksi yksi vastaaja on arvellut paikannimen olevan lyhentymä jostain yhdyssanasta, mutta ei ole osannut kertoa, mikä tämä alkuperäinen sana on voinut olla. Näistä vastauksista muodostin uuden luokan nimeltä *Lyhentymä*. Esimerkit (60) – (62) olen ottanut tästä luokasta. Jotkut vastauksista olen jälleen luokitellut useampaan eri luokkaan, sillä niissä paikannimeä selitetään muutamalla eri tavalla. Esimerkit (61) ja (62) ovat juuri tällaisia, sillä niissä paikannimen alkuperää on selitetty sekä ruotsin kielen että lyhentyvän kautta.

(60) *Tankokari alkujaan.*

(61) *Vaikuttaisi olevan suoraan ruotsista otettu, mutta voisi myös olla lyhentymä jostain yhdyssanasta, jonka jälkiosa on kari.*

(62) *Ruotsinkielisestä nimestä Tankar, joka puolestaan perustuu suomenkieliseen Tankokari nimeen.*

Luokkaan *Muu* olen sijoittanut seitsemän vastausta. Nämä selitykset sisältävät pääasiassa paikannimen herättämiä mielikuvia, kuten esimerkistä (63) käy ilmi. Ainoastaan yksi informantti on arvellut paikannimen perustuvan mahdollisesti henkilönimeen (esimerkki (64)). Tässäkin yhteydessä on mainittu useampaan kertaan nimen mahdollinen yhteys Ruotsiin ja ruotsin kieleen.

(63) *Tämä ainaki on sota-aikainen satama, jonka kautta nykyinen Kokkola sai tarvikkeita ja myytä puuta. Kai?*

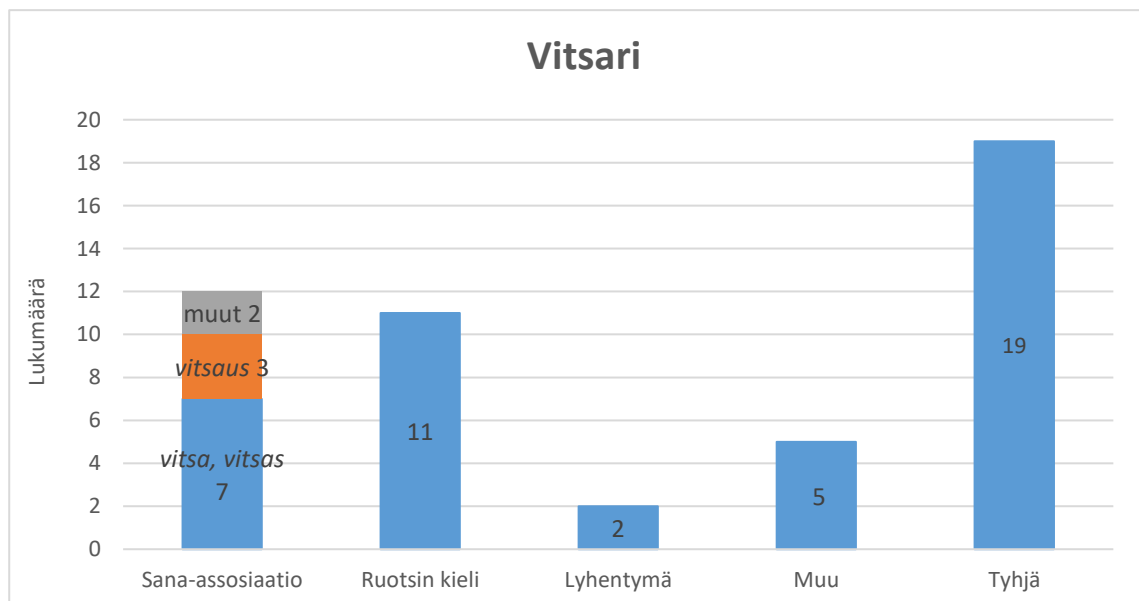
(64) *Tankarin saaresta voisi vetää johtopäätöksen, että se on nimetty jonkun Tankar-nimisen maanomistajan (ruotsalaisen) mukaan, Suomen ollessa Ruotsin valan alaisuudessa.*

Tyhjiä vastauksia oli *Tankarin* kohdalla 14 eli hieman vähemmän kuin monen muun paikannimen kohdalla. Huomattavaa on, kuinka moni informantti selitti tätäkin paikannimeä ruotsin kielen kautta, vaikka todellisuudessa *Tankar* on nimenä täysin suomalaisperäinen. Paikannimen kirjoitusasu toki muistuttaa muodoltaan montaa ruotsinkielistä sanaa, joten paikannimen selittäminen tällä tavalla saattaa tuntua perustellulta. Kansanetymologioista kuusi vastaa paikannimen tutkittua etymologiaa, jonka mukaan *Tankar* on lyhentymä *Tankokarista*.

4.8. *Vitsari*

Vitsari (ruotsiksi *Vittsar*) on Kokkolassa sijaitseva kylä. *Vitsarin* nykyistä suomenkielistä nimeä pidetään äänteellisenä muunnoksena paikan ruotsinkielisen nimen kirjoitusasusta (SPK s.v. *Vitsari*).

Ritva Liisa Pitkänen ja Peter Slotte ovat arvelleet, että ruotsinkielinen *Vittsar* olisi kehittynyt suomenkielisestä luontonimestä **Viitasaari*. Tästä nimi olisi lyhentynyt muotoihin *Viitasaari* > *Vitsar*. Paikalla on aikoinaan ollut meren saari, joten nimimuoto **Viitasaari* tuntuu motivoitulta. Nimen alkuosaan sisältyisi tiheää nuorta lehtipuumetsikköä tarkoittava sana *viita*. Toisen näkemyksen mukaan paikannimi olisi alkuaan ollut **Vitsasaari*, jossa *vitsa* tarkoittaa 'notkeaa lehtipuun lehdetöntä ja haaratonta oksaa'. Muoto **Vitsasaari* on kuitenkin näistä kahdesta vaihtoehdosta epätodennäköisempi. (SPK s.v. *Vitsari*.)

KUVIO 8. Paikannimeen *Vitsari* liitetyt kansanetymologiat lukumäärin.

Sana-assosiaatioon perustuvia paikannimen selityksiä oli aineistossani yhteensä 12. Yleisimmin *Vitsari* tuotti mielikuvia sanoista *vitsa*, *vitsas* ja *vitsaus*. Myös sanoihin *vitsi* ja *saari* viitattiin parissa vastauksessa. Esimerkeissä (65), (66) ja (67) informantit ovat pohjustaneet vastaustaan liittämällä siihen oman tarinansa siitä, miten *Vitsari* on mahdollisesti saanut nimensä.

(65) *Vitsarin kylä kuulostaa, kuin se olisi nimetty siellä vallinneen vitsauksen mukaan. Tällä tarkoitan jotain tautia tai epidemiaa, mikä on voinut jyllätä ennen vanhaan, kun lääketiede ei ollut niin kehittynyttä ja hygienia oli vielä lastenken- gissä.*

(66) *Täällä on varmaan asunut jokin sen sortin puuseppä, joka on tehnyt vitsoja tai ehkä lakaisuhuutia.*

(67) *Vitsari on ihan selvästi vitsausten kylä.*

Paikannimen kansanetymologiat painottuvat suuresti myös ruotsin kieleen. Tähän luokkaan olen sijoittanut 11 vastausta. Näistä neljässä on pohdittu paikannimen alkuosan liit- tyvän jotenkin ruotsin sanaan *vit* 'valkoinen'. *Vitsarin* tutkituissa etymologioissa ei kuitenkaan ole mainintoja siitä, että nimen alkuosa viittaisi kyseiseen sanaan. Olen esitellyt muutamia *Ruotsin kieli* -luokkaan kuuluvia vastauksia esimerkeissä (68), (69) ja (70).

(68) *Vaikuttaa ruotsista mukautetulta nimeltä.*

(69) *ehkä taas foneettinen muunnos, jossa ruotsin sana -vit valkoista tarkoitta- massa.*

(70) *Ruotsinkielisestä alkuperäisestä nimestä *Vittsar*.*

Kaksi informanttia on arvellut paikannimen lyhentyneen nimestä *Viitasaari*. Kyseiset vastaukset olen merkinnyt luokkaan *Lyhentymä*. Yksittäisiä muihin luokkiin sopimatto- mia vastauksia on viisi. Niissä informantit kertovat paikannimen herättävän mielikuvia muun muassa sellaisista asioista, kuten tukinuitto, vesistö ja maaseutu. Yhdessä vastauk- sessa on myös mainittu Vitsarissa sijaitseva huoltoasema Shell, jolla ei tosin paikan ni- meämisen kanssa ole ollut mitään tekemistä. Tyhjiä vastauksia on *Vitsarin* kohdalla 19.

Vitsarin tapauksessa suuri osa informanteista on tutkijoiden kanssa samoilla linjoilla pai- kannimen etymologiasta. 11 vastaajaa on kertonut *Vitsarin* tulevan ruotsinkielisestä *Vittsarista*, mikä pitääkin paikkansa. Kaksi informanttia on huomannut jonkinlaisia yh- teyksiä nimeen *Viitasaari. Myös tutkijat ovat pitäneet mahdollisena, että kyseinen luontonimi olisi nykyisen *Vitsarin* alkuperäinen muoto. Yleisin paikannimestä tehty sana-assosiaatio *vitsa* on mainittu myös selityksessä, jonka mukaan paikannimi olisi al- kuperäiseltä muodoltaan ollut *Vitsasaari.

4.9. Yhteenveto

Aineistostani käy ilmi, että Kokkolan paikannimiä selitetään useimmiten sana-assosiaation tai ruotsin kielen kautta. Sana-assosiaatioissa ehkä hieman oudoltakin kuulostava paikannimi liitetään tutumpaan ja muodoltaan samankaltaiseen sanaan. Esimerkiksi kylännimi *Kallinen* on liitetty sellaisiin sanoihin, kuten *kallis*, *kallio* ja *kalla*. Selvästi eniten sana-assosiaatioita on tehty *Kokkolan* kohdalla. Siinä paikannimi on yhdistetty lähinnä sanaan *kokko*, jonka merkityksenä on vastauksesta riippuen pidetty joko 'kotkaa' tai 'roviota'. Myös aiemmissa tutkimuksissa on todettu kansanetymologioiden painottuvan suuresti sana-assosiaatioihin, joten tässä tutkimukseni on samassa linjassa aiempien tutkimustuloksien kanssa (ks. esim. Tella 2016: 67; Rimpeläinen 2011: 164).

Lähes kaikkien paikannimien kohdalla ruotsin kieli on kahden yleisimmän selitystavan joukossa. Moni informantti on veikannut paikannimeä ruotsalaisperäiseksi, mikäli mieleen ei ole tullut mitään muuta selitystapaa. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, että *en tiedä*-tyyppisten lausahdusten jälkeen vastauksissa on kuitenkin varovasti veikattu nimen tulevan ruotsista, kuten esimerkissä (71). Vastaajien joukossa on myös informanteja, jotka ovat sitä mieltä, että kaikki Kokkolan paikannimet ovat alkuperältään ruotsinkielisiä. Koska *Ruotsin kieli* -luokka on monen paikannimen kohdalla huomattavan suuri, voimme päätellä, että Kokkolan kaksikielisyydellä on kenties jonkinlaista vaikutusta kansanetymologioihin. Paikalliset ovat tietoisia ruotsin kielen vaikutuksesta ja osaavat yhdistellä paikannimiä moniin ruotsinkielisiin sanoihin.

(71) *Ei sano mitään, mutta tämänkin arvaisin ruotsista lainatuksi, vaikka en tiedäkään, onko ruotsissa sanaa "vitsare" tms. (Paikannimestä Vitsari).*

Henkilönnimi-luokkaan sijoittuvia selityksiä on tutkimuksessani suhteellisen vähän. Poikkeuksen tähän tekevät *Ullava* ja *Kallinen*, joiden kohdalla henkilönnimeen perustuvat selitystavat muodostavat joko suurimman tai toiseksi suurimman luokan. Kolmen paikannimen kohdalla ei ollut yhtäkään vastausta, jossa paikannimen etymologiseksi lähtökohdaksi olisi ehdotettu henkilönnimeä. Muidenkin paikannimien kohdalla luokka jää melko pieneksi. Tässä näkyy eroavaisuuksia aiempiin tutkimuksiin. Esimerkiksi Taskisen (2021: 29) tutkimusaineistossa henkilönnimiin perustuvat selitykset ovat sana-assosiaatioiden lisäksi yleisin paikannimien selitystapa. Rimpeläisen (2011: 159)

tutkimuksessa informantit tarjosivat erityisesti sukunimiä paikannimien etymologisiksi lähtökohdiksi silloin, kun mieleen ei tullut muuta järjellistä selitystä. Omassa tutkielmasani tällaisia epäselviä tapauksia selitettiin usein ruotsin kielen kautta.

Myös siirrynnäisnimien luokka jää usean paikannimen kohdalla hyvin pieneksi. *Kaustarin* kohdalla tämä luokka kuitenkin kuului kolmen suurimman joukkoon. *Muu*-luokkaan luokiteltuja vastauksia on eniten *Lohtajan* ja *Kaustarin* kohdalla. *Kallisen* kohdalla tähän luokkaan olen merkinnyt ainoastaan kaksi vastausta. Pääasiassa vastaukset sisältävät paikannimen herättämiä mielikuvia tai ovat yksittäisiä, muihin luokkiin sopimattomia vastauksia.

Joidenkin paikannimien kohdalla informantit ovat perustelleet tulkintojaan paikan nykyisen käytön perusteella. Vastauksissa on esimerkiksi kerrottu, mitä paikalla nykyään sijaitsee, vaikka tarkoituksena on ollut pohtia paikannimen alkuperää. Esimerkiksi *Vit-sarin* kohdalla eräs vastaaja on maininnut paikalla sijaitsevan huoltoasema Shellin, vaikka kyseisellä rakennuksella ei luonnollisesti ole mitään tekemistä paikan nimeämisen kanssa. Rimpeläisen (2011: 164) mukaan maallikot voivatkin monesti etsiä vastauksia nimen sisältöön nykypäivästä. Rajaniemi (2020: 98) on päättellyt tutkimuksessaan, että ei-kielitieteilijät eivät aina osaa pitää erillään puhetta kielestä ja puhetta konkreettisesti ympäristöstä. Tämä näkyy myös omassa tutkimuksessani muutamien vastausten kohdalla.

Lähes kaikkien paikannimien kohdalla on selityksiä, jotka vastaavat edes jollain tavalla tutkijoiden luomia etymologioita. Ainoastaan *Ullavan* kohdalla yhdenkään informantin selitys ei vastaa paikannimen tutkittua etymologiaa, jonka mukaan paikannimi on tullut sanoista *ulli*, *ullivesi*. Myös aiemmissa kansanonomastisissa tutkimuksissa on todettu, että kansanetymologioissa ja paikannimien tutkituissa etymologioissa on usein yhtäläisyyksiä.

5. PÄÄTÄNTÖ

Tutkimukseni tarkoituksena on ollut selvittää, minkälaisia kansanetymologioita Kokkolan seudun leksikaalisesti läpinäkymättömistä paikannimistä tehdään. Olen myös tutkinut, mihin nämä selitykset paikannimien alkuperistä perustuvat. Lisäksi olen verrannut kansanetymologioita paikannimien tutkittuihin etymologioihin ja tarkastellut, onko niissä yhtäläisyyksiä.

Olen ottanut tutkimukseeni mukaan seuraavat kahdeksan paikannimeä: *Kokkola*, *Kälviä*, *Lohtaja*, *Ullava*, *Kallinen*, *Kaustari*, *Tankar* ja *Vitsari*. Suurin osa näistä edustaa asutusnimiä. Tutkimusaineistoni keräsin sähköisellä kyselylomakkeella, jota jaoin erityisesti Facebookin Kokkola-aiheisissa ryhmissä. Informantteja tutkimuksessani oli 44, joista suurimmalla osalla ei ole kielitieteellistä koulutusta. Tutkimusmenetelmänä käytin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Kvalitatiivisen sisällönanalyysin lisäksi olen hyödyntänyt myös kvantitatiivisia menetelmiä. Olen luonut jokaisen paikannimen kohdalle havainnollistavat pylvädiagrammit, joista näkyy, miten informanttien selitykset jakautuvat määrällisesti eri luokkiin.

Eniten tyhjiä vastauksia oli *Ullavan* kohdalla, sillä kyseiseen paikannimeen jätti vastaa-matta yhteensä 20 informanttia. Vähiten tyhjiä vastauksia oli *Kokkolan* kohdalla. Tyhjien vastausten suuri määrä usean paikannimen kohdalla osoittaa, että läpinäkymättömiä nimiä on melko vaikea selittää. Vastauksia olisi kenties voinut tulla enemmän, mikäli olisin merkinnyt kyselyn jokaisen kohdan pakolliseksi vastata. Tällöin kuitenkin olisi ollut vaarana, että kyselyn yhteenkään kohtaan ei olisi vastattu, jolloin informanttien määrä olisi jäänyt vieläkin pienemmäksi. Toisaalta myös pelkkiä *en tiedä* -tyyppisiä vastauksia olisi voinut tulla paljon, jolloin tyhjien vastausten määrä ei olisi muuttunut mitenkään.

Informantit selittivät useimmiten paikannimien alkuperiä ruotsin kielen tai sana-assosiaatioiden kautta. Useimpien paikannimien kohdalla nämä olivat aina kolmen suurimman luokan joukossa. Sana-assosiaatiossa paikannimet yhdistetään usein niitä äänteellisesti muistuttaviin sanoihin. Omassa tutkielmassani esimerkiksi *Kallinen* on yhdistetty kalli-oihin, *Kaustari* kauppiaseen ja *Lohtaja* loheen. Paikannimien suomenkielisten

versioiden katsotaan usein myös olevan vain muunnoksia paikan ruotsinkielisestä nimiasusta. Henkilönnimien ja siirrynnäisten kautta paikannimiä selitettiin suhteellisen vähän.

Lähes jokaisen paikannimen kohdalla on esitetty kansanetymologioita, jotka vastaavat edes joiltain osin paikannimien tutkittuja etymologioita. Ainoastaan *Ullavan* kohdalla kansanetymologiat eivät vastanneet paikannimen tutkittua etymologiaa, mutta muutama informantti vaikutti olevan hieman oikeilla jäljillä viitatessaan vastauksissaan muun muassa vetisyyteen ja kosteuteen. Muutama paikannimi on tutkittujen etymologioidenkin mukaan tullut suoraan ruotsin kielestä, ja koska ruotsin kieltä tarjottiin monen informantin vastauksissa paikannimien selitystavaksi, vastaavat kansanetymologiat ja tutkitut etymologiat luonnollisesti toisiaan näissä kohdissa.

Kokkolan kaksikielisyys näkyy siis suuresti kansanetymologioissa, sillä jokaisen paikannimen kohdalla nimiä on lähdetty usein selittämään ruotsin kielen kautta. Näin on myös tapauksissa, joissa paikannimen tutkituissa etymologioissa ei ole mitään mainintaa ruotsin kielestä. Monella on siis uskomus, että omaperäistä suomenkielistä paikannimistöä olisi Kokkolan seudulla vähän. On kuitenkin totta, että moni Kokkolan nykyisistä suomenkielisistä paikannimistä on mukailtu niiden ruotsinkielisistä versioista. Tässä pitää kuitenkin ottaa huomioon se, että monessa tapauksessa, kuten *Vitsarin* ja *Kallisen* kohdalla, paikannimi on voinut alun alkuaan olla suomenkielinen.

Jatkotutkimuksessa voisi tutkia esimerkiksi sitä, eroavatko kokkolalaisten ja ulkopaikkakuntalaisten paikannimitulkinnat toisistaan. Olisi myös mielenkiintoista tarkastella, onko nuorten ja iäkkäämpien ihmisten kansanetymologioissa eroja, sillä informanttien taustatiedot jäivät tässä tutkimuksessa lähes kokonaan käsittelemättä. Vanhemmalla ikäpolvella on usein paljon tietoa paikkakunnan historiasta ja vanhoista sanoista, millä voisi olla paljonkin vaikutusta tulkintoihin. Myös muunlaiselle jatkotutkimukselle on edelleen tässä tutkimuskentässä tarvetta, sillä maallikkojen tulkintoja paikannimistä on tutkittu melko vähän. Johdantoluvussa esittelemäni aiemmat tutkimukset edustavat vain murto-osaa Suomen paikkakunnista ja niiden paikannimistä.

LÄHTEET

- AINIALA, TERHI 1997: *Muuttuva paikannimistö*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 667. Helsinki.
- AINIALA TERHI – HALONEN, MIA 2011: Somalialaistaustaiset nuoret nimistönkäyttäjinä Itä-Helsingissä. – *Virittäjä* 115 (2) s. 193–220.
- AINIALA, TERHI – PITKÄNEN, RITVA LIISA 2002: Paikannimistöntutkimuksen valinnat. Etymologioista sosio-onomastiikkaan. – *Virittäjä* 106 (2) s. 231–240.
- AINIALA, TERHI – SAARELMA, MINNA – SJÖBLOM, PAULA 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Tietolipas 221. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- AINIALA, TERHI – ÖSTMAN, JAN-OLA 2017: *Socio-onomastics. The pragmatics of names*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- HULDÉN, LARS 2001: *Finlandssvenska bebyggelsenamn*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.
- HÄKKINEN, KAISA 1997: Kuinka ruotsin kieli on vaikuttanut suomeen? – *Sananjalka* 39 (1) s. 31–54.
- KIVINIEMI, EERO 1990: *Perustietoa paikannimistä*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 516. Helsinki.
- KIVINIEMI, EERO – PITKÄNEN, RITVA LIISA – ZILLIACUS, KURT 1974: *Nimistöntutkimuksen terminologia. Terminologin inom namnforskningen*. Castrenianumin toimitteita 8. Helsinki: Castrenianum.
- KKS = *Karjalan kielen sanakirja*. 2009. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen verkkojulkaisuja 18. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. Verkkojulkaisu HTML. URN:NBN:fi:kotus-201113, ISSN: 1796-041X. <URL <http://kaino.kotus.fi/kks>>. Päivitettävä julkaisu. Päivitetty 25.11.2021 [viitattu 2.12.2021].
- KOKKOLAN KAUPUNKI: Kokkolan kaupungin kotisivut. <https://www.kokkola.fi/> (20.10.2021).
- KOKKOLAN KAUPUNKI: Visit Kokkola -verkkosivut. <https://www.visitkokkola.fi/> (26.10.2021).
- KUNTALIITTO: Suomen Kuntaliiton verkkosivut. <https://www.kuntaliitto.fi/> (26.10.2021).
- MATHESIUS, PETRUS NICOLAUS 2008 [1734]: *Dissertatio Geographica De Ostrobotnia. Maantieteellinen väitöskirja Pohjanmaasta*. Suomentanut Timo Sironen. Oulu: Oulun yliopisto.

- MICKWITZ, AXEL – MÖLLER, SYLVI 1984: *Kokkolan kaupungin historia: 1–2 Osa*. Näköispainos. Kokkola: Kokkolan kaupunki.
- MOSHNIKOV, ILYA 2012: *Karjalaisen Uutjärven kylän paikannimistö. Kansanetymologinen tutkimus*. Sivuainetutkielma, karjalan kieli ja kulttuuri. Itä-Suomen yliopisto.
- NIEDZIELSKI, NANCY – PRESTON, DENNIS 2003: *Folk linguistics*. Berlin: de Gruyter.
- RAJANIEMI, ANNIINA 2018: *Kansanetymologisia tulkintoja Oulun kaupungin paikannimistä*. Suomen kielen kandidaatintutkielma. Oulun yliopisto.
- RAJANIEMI, ANNIINA 2020: *Kansanonomastinen tutkimus Oulun kaupungin paikannimistä*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Oulun yliopisto.
- RIMPELÄINEN, JENNI 2011: *Paikannimen monet tarinat. Varkautelaisten kansanetymologisia tulkintoja kaupunkinsa ja sen lähialueiden paikannimistä*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopisto.
- SAVINIEMI, MAIJA 2015: *On noloa, jos ammattilaiset tekevät tökeröitä kielioppivirheitä. Toimitushenkilökunnan kielenhuoltotiedot, -käytännöt ja -diskurssit*. Acta Universitatis Ouluensis. B Humaniora 127. Oulu: Oulun yliopisto.
- SMS = *Suomen murteiden sanakirja*. 2012. Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisu 30. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. Verkkojulkaisu HTML. URN:NBN:fi:kotus-201110, ISSN: 1796-041X. <URL <http://kaino.kotus.fi/sms>>. Päivitettävä julkaisu. Päivitetty 10.6.2021 [viitattu 2.12.2021].
- SPK = *Suomalainen paikannimikirja*. Päätoimittaja Sirkka Paikkala. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 146. Helsinki: Karttakeskus & Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 2007.
- TASKINEN, MINNA-LIISA 2020: *Savolaisesta kieroudesta on sana Kuopio mielestäni muodostunut. Kansanonomastinen tutkimus Kuopion paikannimistä*. Suomen kielen kandidaatintutkielma. Oulun yliopisto.
- TELLA, PETRA 2016: *Imatran Tainionkosken paikannimet. Kansanetymologinen ja tieteellinen näkökulma*. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto.
- TIETEEN TERMIPANKKI. <http://tieteentermipankki.fi/> (2.12.2021).
- TUOMI, JOUNI – SARAJÄRVI, ANNELI 2018: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- VILKUNA, KUSTAA 1965: Paikannimien paikallissijojen käytöstä. – *Virittäjä* 69 (2) s. 105–116.

VIRRANKOSKI, PENTTI 1997: *Pohjanlahden ja Suomenselän kansaa: Kahdeksan vuosisataa Keski-Pohjanmaan historiaa*. Kokkola: Keskipohjanmaa-säätiö.

VISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA-RIITTA – ALHO, IRJA 2008: *Ison suomen kieliopin verkkoversio*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Kotimaisten kielten tutkimuskeskus, Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos. URN:ISBN:978-952-5446-35-7. <https://scripta.kotus.fi/visk/etusivu.php>. (9.11.2021).

LIITE. Kyselylomake.

Kysely Kokkolan paikannimistä

Hei!

Olen Juulia Tuikka, ja opiskelen suomen kieltä Oulun yliopistossa. Teen tällä hetkellä kandidaatintutkielmaa, jossa tarkastelen ihmisten käsityksiä Kokkolan seudun paikannimistä ja niiden alkuperästä. Sinun ei tarvitse olla kokkolalainen, jotta voit vastata kyselyyn.

Alle olen listannut 13 paikannimeä Kokkolasta. Sinun tehtävänäsi on kirjoittaa kunkin paikannimen alle oma tulkintasi siitä, mistä paikannimi on tullut tai mitä se mahdollisesti tarkoittaa. Mikäli tämä tuntuu hankalalta, voit myös kertoa paikannimen herättämistä mielikuvista ja ajatuksista. Halutessasi voit perustella vastauksiasi.

Kyselyyn voi vastata kuka tahansa yli 15-vuotias. Käytän keräämääni aineistoa mahdollisesti myös tulevassa pro gradu -tutkielmassani. Kyselyyn vastataan anonyymisti, eli henkilöllisyytesi ei tule ilmi tutkimustuloksissa.

Kiitos jo etukäteen kaikille vastaajille!

1. Ikäsi

2. Sukupuolesi

- Mies
- Nainen
- Muu
- En halua kertoa

3. Asutko/oletko joskus asunut Kokkolassa, tai onko sinulla muita siteitä kaupunkiin (esim. sukulaiset, työt, opiskelu)?

Kyllä

Ei

4. Onko sinulla kielitieteellistä koulutusta (oletko suorittanut kielitieteen alan opintoja yliopistossa)?

Kyllä

Ei

Seuraavaksi voit kertoa oman tulkintasi kunkin paikannimen alkuperästä. Mistä nimi on mielestäsi tullut? Voit myös pelkästään kertoa, mitä mielikuvia nimi sinussa herättää. Perustele halutessasi.

Kaikkiin kohtiin ei ole välttämätöntä vastata, mutta jokainen saamani vastaus on arvokas tutkimuksen kannalta.

1. **Kokkola**

2. **Kälviä**

3. **Lohtaja**

--

4. Ullava

5. Kaustari (kaupunginosa)

6. Kallinen (kylä)

7. Sokoja (kylä)

8. Vitsari (kylä)

9. Rimmi (kylä)

--

10. Riippa (kylä)

11. Tankar (saari)

12. Vattaja (niemi)

13. Pirskeri (saari)
